

Herr vice Talmannen: Jag anser mig ega anledning föreslå, att detta Memorial måtte sättas främst på föredragningslistan i nästa plenum, för att då kunna andra gången bordläggas.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. 1 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Måndagen den 25 April 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 23 dennes och protokollet för den 13 dennes.

Friherre von Schwerin: Friherre Peyron, som af tjensteåligganden i Skåne är förhindrad att infinna sig vid Riksdagen, anhåller om ytterligare tre veckors ledighet från riksdagsöromålen.

Uppå gjord proposition beviljade Kammaren Friherre Peyron ledighet från riksdagsöromålen under tre veckors tid från denna dag.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att omröstningar enligt 65 § Riksdags-ordningen blifvit af Talmannen utsatta att nästa Lördag den 30 dennes anställas öfver alla de voteringspropositioner, som dessförinnan blifvit af båda Kamrarne godkända.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Konstitutions-Utskottets den 23 dennes bordlagda Memorial N:o 9, med förslag till ändring i Regeringsformens 72 §.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 21 och 23 dennes bordlagda Memorial N:o 8, med förslag till ändringar i Bankoreglementet.

1:sta punkten.

Herr Wallenberg: Den förändring, Utskottet föreslagit, anser jag mycket ändamålsenlig, då det är länge sedan man kommit ifrån att betrakta skilnaden emellan den begagnade och den obegagnade sedelstocken såsom en verklig tillgång eller ett öfverskott för banken. Jag har emellertid begärt ordet för att föreslå ett tillägg till §:n, nemligen i sista raden deraf efter ordet reservfond, af denna lydelse: "öfver hvilken Riksdagen eger att förfoga". Orsaken hvarför jag begär detta tillägg är den, att öfver bankens *grundfond* kan Riksdagen icke förfoga, enär den är bestämd enligt bägge statsmakternas beslut till 25 millioner riksdaler riksmünt enligt Kongl. Kungörelsen af den 19 April 1864; hvaremot Riksdagen allena kan förfoga öfver bankens reservfond.

Friherre von Schwerin: Ehuru jag visserligen anser det af Herr Wallenberg föreslagna tillägg vara ganska oskyldigt, likväl och då Riksdagens dispositionsrätt öfver Riksbankens besparingar lär vara oomtvistad, samt jag i allmänhet ej tror att flera ord än som behöfvas, göra ett stadgande tydligare, yrkar jag bifall till Utskottets förslag i denna punkt uti oförändradt skick.

Herr Ekman, Johan Jakob: Visserligen har hvarken i Utskottet eller af Bankofullmäktige blifvit begärdt det tillägg som Herr Wallenberg föreslagit. Utskottet har nemligen ej ansett att den i betänkandet föreslagna förändringen i §:ns ordalydelse skulle kunna fråntaga Riksdagen dess rätt att öfver reservfonden förfoga. Då emellertid ordet "reservfond" i andra banker kan hafva en olika betydelse, så instämmer jag gerna i Herr Wallenbergs *förslag*.

Friherre Skogman: Vid Herr Wallenbergs förslag ber jag få göra den invändning, att något upphäfvande af Riksdagens dispositionsrätt öfver bankens reservfond genom den föreslagna redaktionen af §:n alls icke kan komma i fråga, då det är på förhand alldeles klart och gifvet, att ingen annan myndighet än Riksdagen eger att deröfver förfoga. Då dessutom §:n innehåller, att möjligen inträffande kapitalförminskning i grundfonden skall ersättas af vinsten, skulle möjligen det föreslagna tillägget kunna tolkas derhän, att det skulle stå i Riksdagens skön att förhindra ett sådant åtgörande.

Jag anhåller sålunda, att Kammaren ville vidblifva Utskottets förslag oförändradt.

Herr Rydqvist: På af föregående talare anförda skäl anser äfven jag det af Herr Wallenberg begärda tillägg vara icke allenast behöfligt utan jemväl skadligt, och yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr Ekman: En föregående talare har ansett Herr Wallenbergs yrkande ej vara på sin plats derföre, att denna fond möjligen icke skulle komma att användas för att ersätta tilläfventyrs uppstående kapitalförminskning i grundfonden. Jag ber då blott att få fasta uppmärksamheten på redaktionen af ifrågavarande §, som lyder sålunda: "Från föregående åren reserverad och under löpande året uppkommande behållen vinst, som icke erfordras för att ersätta inträffad kapitalförminskning i grundfonden, utgör bankens reservfond". Det är således fråga endast om *den* fond som uppstår *sedan* kapitalförminskningen är ersatt. Öfver denna fond eger Riksdagen onekligen dispositionsrätt, men det torde dock ej vara utan gagn att, första gången ordet *reservfond* begagnas i förändrad betydelse, inrycka ett sådant förtydligande som nu blifvit ifrågasatt; — åtminstone är det alldeles oskadligt.

Friherre Sprengtporten: På de skäl Friherre von Schwerin framhållit, tror jag det ej vara behöfligt att påminna Riksdagen, att den har Riksbanken till sitt förfogande; jag anhåller således om bifall till Utskottets förslag utan tillägg.

Herr Wallenberg: Jag vågar hoppas på de ädle Friherrarnes bistånd, åtminstone för min åsigt, att äfven bankens grundfond, genom Kongl. Kungörelsen den 19 April 1864 bestämd till 25 millioner, ej kan af Riksdagen förfogas, utan dess dispositionsrätt sträcker sig endast till *reservfonden*. Då det sistnämnda uttrycket nu för första gången förekommer i denna betydelse, så torde det ej vara ur vägen att, genom det af mig föreslagna tillägg, i allmänna föreställningen inpräglade denna grundfondens orubblighet; och när intet annat kunnat emot saken invändas — än att det blir tydligare uttryckt hvad herrarne menat, så synes väl ett så anspråkslöst tillägg kunna medgifvas.

Herr Ekenman: Just af de skäl Herr Wallenberg anført, ber jag att få motsätta mig hans förslag, jag kan nemligen ej finna nödigt att i en särskild § inrycka stadgande derom, att Riksdagen är Riksbankens hufvudman. Att Riksdagen således eger disponera öfver bankens reserverade medel inom de gränser, som af banklagarne bestämmas, är tydligt och klart utan att bankoreglementet derom särskildt talar. Den fingervisning som nyss ordats om anser jag alltså helt och hållet obehöflig, och ehuru jag ej anser §:ns redaktion synnerligen lyckad, yrkar jag att, utan afseende å det af Herr Wallenberg föreslagna tillägg, densamma må af Kammaren antagas.

Grefve Mörner, Oscar: Lika med föregående ärade talare motsätter äfven jag mig Herr Wallenbergs tillägg. Man bör akta sig för onödiga bestämmelser, och här lärer väl ingen betvifla Riksdagens rätt att förfoga öfver de medel som utgöra bankens reservfond.

Jag ber få fästa uppmärksamheten derä, att ordet *reservfond*, ej är ett alldeles nytt begrepp, ty i gällande bankoreglemente är det definieradt såsom "skilnaden emellan beloppet af högsta tillättna sedelutgifning och beloppet af beräknad sedelstock" — och hvem har det väl hittills fallit in att bestrida Riksdagens dispositionsrätt öfver denna reservfond, och om fonden nu äfven kommer att bildas på helt annat sätt, så innebär benämningen ingenting som medför den föreställningen att medlen icke få efter behof användas. Det är vanskligt att börja med att så noga definiera. Jag bestrider tillägget, fastän jag i likhet med Herr Ekenman ej kan beundra redaktionen af §.

Herr Wallenberg:

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Herr Wallenberg, att punkten skulle bifallas med följande, vid slutet fogade tillägg: "öfver hvilket Riksdagen eger att förfoga"; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje punkten.

Herr Wallenberg: Jag ber få erinra om det enligt min tanke önskvärda, att banken berättigas köpa längre än tre månaders utländska vexlar. Det är känt att tre månaders vexlar äro just de, som på främmande ord lättast diskonteras, och för min del skulle jag önska, att denna bankens rätt utsträcktes till fyra, ja, ända till sex månaders vexlar. I förslaget har man också inryckt att vextrarne skola vara betalbara å utrikes ort. Jag tror det hade varit bättre om man gjort förbehåll om deras ställande i utländskt mynt. För att i dessa afseenden erhålla ändring yrkar jag att denna punkt måtte till Banko-Utskottet återremitteras.

Friherre von Schwerin: I denna punkt vill jag gerna ge vika för Herr Wallenbergs större insigter och erfarenhet i frågor af denna beskaffenhet, men jag anser mig dock böra med några ord antyda de skäl, som bestämt Utskottet att omfatta detta förslag, hvilket i öfrigt tillkommit på framställning af bankofullmäktige. Man har nemligen på sednare tider tyckt sig förmärka, att tre månaders vexlar

ofta ej representera verkliga affärer, hvarföre man ock låtit dem öfvergå till fyra månaders. Möjligheten och lättheten att diskontera en vaxel lærer väl ock i allmänhet bero mera på trassentens och endosentens kredit, än egentligen på tiden inom hvilken vaxeln förfaller. En vaxel, dragen t. ex. af Salomon Heine på Rothschild, äfven om den vore på sex månader, vore väl säkrare än om någon här i Stockholm, som jag vil kalla Per, hade dragit på t. ex. salig Ullberg & Cramér.

Emellertid vill jag ingalunda motsätta mig den begärda återremissen.

Herr af Burén: Den af Herr Agardh emot förevarande punkt gjorda reservation har föranledt mig att begära ordet. Utskottet har tillstyrkt den förändring i 9 §, att vaxlar, betalbara å utrikes ort till och med inom fyra månader, skulle af banken få uppköpas; men reservanten har anfört, att, då det redan vore vådligt att tre månaders vaxlar, till följd af 5 § i bankoreglementet, beräknades såsom bankens metalliska valuta, denna våda blefve än större genom uppköp af fyra månaders vaxlar. Att anse sådana vaxlar såsom metallisk valuta lærer ej hafva sitt motstycke i andra länder, och jag hade väntat, att man i Utskottet mera allmänt skulle motsätta sig denna förändring. Då emellertid så ej skett, inskränker jag mig till att yrka afslag å punkten.

Herr Peyron: Friherre Schwerin har fullkomligt rätt deri, att sex månaders vaxlar, dragna på Rothschild af Salomon Heine (hvilket bankirhus för öfrigt numera ej existerar) äro säkrare än många tre-månaders-vaxlar utgifna af andra hus; men ett faktum är, att vaxlar, som har längre tid att löpa än tre månader, vanligen och i synnerhet under knappare penningeförhållanden, ej kunna diskonteras utrikes. Jag har ej något emot att banken medgifves inköpa fyra till och med sex månaders vaxlar, dragna på utrikes orter, om de äro utfärdade af solida hus, men så länge vaxlar, dragna på utrikes ort skola räknas såsom metallisk valuta, böra de ej vara längre än trenne månader. Då längre vaxlar äro ytterst svåra och emellanåt omöjliga att diskontera, kan skyndsamt valuta ej blifva att påräkna. Med anledning häraf instämmer jag i Herr Wallenbergs yrkande om återremiss.

Friherre Stjernblad: Jag ber att få instämma med de talare som yrkat återremiss af punkten. Jag anser nemligen fördelen att få köpa 4 å 6 månaders vaxlar vara så stor, att denna fördel bör Riksbanken inrymmas. Detta är så mycket nödvändigare, som affärsvärlden, hvad våra exportartiklar beträffar, på sednare tider gått i riktning att betinga kredit öfver 3 månader. Särskildt ber jag få nämna, att vid trävaruexport lemnas ända till 6 månaders kredit. Om nu ej Riksbanken köper dessa vaxlar, hvilka jag anser vara de bästa som kunna erbjudas, så kommer fältet att lemnas öppet för Riksbankens största konkurrenter, de enskilda bankerna.

Fördelen för Riksbanken att kunna få tillegna sig så beskaffade vexlar är enligt min tanke ganska stor, men då å andra sidan § 5 mom. g af gällande bankoreglemente bestämmer att alla uppköpta vexlar, betalbara å utrikes ort, anses och beräknas såsom metallisk kassa, och jag icke anser lämpligt att såsom sådan kassa må få beräknas andra vexlar än sådana, som förmedelst diskontering när som helst kunna förvandlas till mynt; och då den vanliga diskonterings-tiden å de större utländska vaxelplatserna icke är längre än tre månader, så anser jag det icke öfverensstämmande med god ordning, att vexlar med återstående längre löpetid än 3 månader få inräknas i metalliska kassan.

Af dessa skäl föreslår jag, att § 5 mom. 9 af nu gällande bankoreglemente må ändras till ungefär följande lydelse: "Beloppet af uppköpta vexlar och invisningar, betalbara å utrikes ort och med återstående högst 3 månaders löpetid". Jag har här tillagt ordet invisningar, som jag särskildt vill lägga Banko-Utskottet på hjertat, då invisningar, enligt min tanke, kunna vara lika goda som vexlar.

Med anledning häraf förenar jag mig med dem som yrkat återremiss.

Herr Ekman: Förslaget uti förevarande punkt grundar sig på bankofullmäktiges hemställan. Utskottet hade desto heldre skäl dertill samtycka, som derigenom borde beredas ett bättre urval af papper än då banken var inskränkt till 3 månaders vexlar. Vill man anmärka emot oegentligheten att inräkna 4 månaders vexlar i metalliska kassan, så kvarstår ungefär samma oegentlighet i afseende på 3 månaders, ty diskonteras kunna de förra nära på lika lätt som de sednare och icke vill man påstå att samma vaxels eventuella inlösen i någon mån mera garanteras deraf att den lupit af en månad. Det mest rationela vore då att ej alls inräkna vexlar i metalliska kassan och förslag härom har ock blifvit väckt inom Banko-Utskottet, men, af fullmäktige afstyrkt, äfven inom Utskottet förfallit.

Emellertid har jag för min del ej något emot att återremittera punkten i den syftning som Friherre Stjernblad föreslagit, då banken derigenom sättes i tillfälle att, under förmånliga konjunkturer för vaxelköp, använda sin obegagnade sedelutgifningsrätt till beredande af en portfölj, som snart och efter hand, utaf sig sjelf uppgår i den metalliska kassan, hvarigenom banken utan risk af en oproportionerlig sedelemission bör kunna ernå en räntevinst.

Friherre Skogman: Hvad den af den förste talaren gjorda invändning beträffar, synes mig detta bekymmer temligen öfverflödigt, ty paragrafen lyder med förändring af ordet tre till fyra allddeles lika som förut, och denna förändring lär väl ej föranleda till någon förvexling i det af talaren angifna syfte. Redan den omständighet att i paragrafen förekommer ordet "kurs" lär väl utvisa, att frågan är om utländska vexlar och om man slutligen läser till punkt och således äfven tillägget: "äfvensom att träffa annat aftal om öfvertagande för bankens räkning af utländsk valuta", lär väl derigenom allt

tvifvel

tvifvel vara häfdt. Hvad sjelfva saken beträffar, har jag icke funnit att någon väsendtlig olägenhet spårats af det stadgande som varit, och sedt från allmän synpunkt kan jag icke, äfven om vaxlar räknas till metallisk valuta, se någon våda i om tiden utsträckes från 3 till 4 månader, helst derigenom valfriheten blifver utsträckt till ett större antal vaxlar. Då återremiss blifvit begärd, vill jag emellertid icke framställa något särskildt yrkande.

Herr vice Talmannen: Jag ber att få erinra att någon förändring icke blifvit föreslagen i annat hänseende än att tiden skulle utsträckas från 3 till 4 månader. Nu gällande stadgande tillkom under en tid då 3 månaders vaxlar voro de längsta, men sedan har börs-coutumen för vissa affärgrenar utsträckt denna terminus ultimis ända till sex månader. Frågan är den: skall man försaka tillfället att få längre tids vaxlar af prima qualité och föredraga kortare tids vaxlar af underordnad värde? Jag föreställer mig att ingen besvarar denna fråga annorlunda än med "nej" och dermed är också svaret gifvet å Utskottets förslag.

Det har af en talare blifvit erinradt, att dragna vaxlar ej borde räknas till den metalliska valutan. Betalda vaxlar kunna väl ej räknas till sedelstocken och hvart skola de då hänföras? Då de äro accepterade synes det mig, att de lika väl utgöra en påräknelig tillgång för banken på utrikes ort som der deponerade valutor. Jag har endast velat erinra härom, men skulle i öfrigt någon förändring kunna ske i bankens intresse genom en återremiss, har jag icke något deremot att erinra.

Herr Selander: Af de talare, som yttrat sig, har blott en yrkat afslag, och har han såsom stöd för detta sitt yrkande åberopat Herr Agardhs reservation; men jag vill dervid fästa uppmärksamheten på att, så vidt jag kan fatta, Herr Agardh icke har något emot att tiden för vaxlar, som få köpas af Riksbanken, utsträckes utöfver tre månader. Detta är också hufvudsaken, ty för banken är det nödigt att få köpa vaxlar, och den omständighet att vaxlarne få räknas till den metalliska kassan eller icke är af mindre betydelse. Då det år 1844 först blef tillåtet att köpa utländska vaxlar, var det nödvändigt att inberäkna dem i den metalliska kassan, emedan bankens sedelutgifningsrätt då var fullt begagnad; men nu äro förhållandena förändrade. Såsom Herrarne sett, har den så kallade reservfonden uppgått till 11 å 12 millioner, och någon olägenhet torde derför icke uppstå af en förändring, hvilken jag hoppas att Kammaren måtte i hufvudsaken bifalla. Jag vill tillstå att under förliden sommar, då det var svårt att uppehålla bankens metalliska kassa, köptes vaxlar betalbara å utrikes ort senare än 3 månader. Detta var således ett verkligt öfverträdande af reglementet, men så bör det ej vara och derför skulle jag innerligen önska att en förändring skedde; i hvilket afseende jag instämmer i det af Friherre Stjernblad framställda yrkande. Det är nemligen för affärsmän en fördel att i stället för vaxlar kunna utfärda invisningar, i synnerhet när fråga är om större

poster, emedan stämpelafgift ej utgår vid accept af anvisningarne. Exempelvis vill jag nämna att banken vid ett tillfälle emottagit en invisning på 13 millioner. Jag förenar mig med dem, som yrka återremiss.

Herr Nordström: Hittills hafva Riksbankens fullmäktige varit enligt Banko-reglementets 9 §, bemyndigade att till metalliska kassans förstärkning uppköpa på utrikes ort betalbara vaxlar dragna på tre månader eller kortare tid. Nu vill man utsträcka denna rätt till uppköp af vaxlar "betalbara å utrikes ort sednast inom *fyra* månader derefter". Dessa uttryck äro, synes det mig, något oklara och obestämda. Dessutom äro, så vidt jag känner, *fyra* månaders vaxlar äru icke allmänna, eller åtminstone icke så allmänna inom cirkulationen, som tre och sex månaders vaxlar. Skulle emellertid under det nu föreslagna stadgandet förstås äfven uppköp af *sju* månaders vaxlar, så snart ännu *fyra* månader återstå af dessas omloppstid, och dessa vaxlar äfven finge inräknas såsom metallisk kassa, ett antagande, hvartill man får anledning, då man läser den *oförändradt* bibehållna 5 § i nu gällande reglemente, hvarest förekommer: "så som bankens metalliska kassa anses och beräknas — — mom. g. — — beloppet af uppköpta vaxlar, betalbara å utrikes ort, hvilka icke till liqvåd förfallit, eller blifvit för inkassering afsända", så synes det mig, att man härvid skulle, för ett mindre väsentligt cirkulationsbehof, nemligen diskontering af *fyra* månaders vaxlar, förbise i viss mån det vida väsentligare behofvet för banken, att kunna, efter omständigheternas beskaffenhet, inom så kort tid som möjligt till redbar, metallisk valuta realisera sina vaxlar, som dock alltid innan de blifvit realiserade, utgöra en relativt mindre redbar valuta, än klingande mynt eller plantsar.

Särskildt har jag begärt ordet, för att till bemötande upptaga ett yttrande af en föregående talare, som ville att äfven *invisningar på kassa* borde få inköpas och såsom metallisk kassa i Riksbanken beräknas. Denna åsigt kan jag, för min del, icke biträda. Rätteligen äro *invisningar*, icke cirkulationspapper såsom vaxlarne, utan *liqvuidationspapper*. Invisningar innehålla uppdrag eller bemyndigande af en person för en annan, att få från den förres kassa eller kredit eller saldo hos tredje man få lyfta en viss summa. De äro ock därför, vanligast, icke ställda på viss tid, eller åtminstone ej annat än på ganska kort tid, emedan sådant bäst öfverensstämmer med deras ändamål. De äro oftast utfärdade för viss man, och kunna då ej endosseras; men enligt de nyare främmande handelslagstiftningarne få de numera ock under vissa förutsättningar ställas till ordre och äro då endossabla, ehuru rättsföljderna af ett sådant endossement icke i allo äro gjorda lika med vaxelendosseringar. Hvartill det vid sådant förhållande skulle gagna att inberäkna *invisningar* i bankens metalliska kassa, är åtminstone för mig svårt att inse, och ber jag därför att få afråda godkännande af den aktade talarens förslag. Emot den af flere talare yrkade återremissen af ifrågavarande tredje punkt har jag intet att invända.

Herr Peijron: En föregående talare på Göteborgsbanken har yttrat att 3 månaders vaxlar uteslutande äro blanco-vexlar. Detta är åtminstone icke fallet i Stockholm. Det är sannt att för trävaror dragas ända till sex månaders vaxlar, men i Stockholm och såsom jag tror äfven i Göteborg, dragas vaxlar å alla öfriga exportartiklar hufvudsakligast på tre månader.

Herr Reuterswärd: Jag har begärt ordet för att förena mig med dem, som yrka återremiss, enär jag anser det vara af vigt att icke vaxlar, betalbara först efter 4 månader, få inräknas i den metalliska valutan.

Friherre Skogman: Med anledning af hvad en ärad talare här yttrat om invisningar, ber jag att få nämna att de icke mottagas utan att vara säkra, och att anledningen, hvarföre man någon gång tagit dem, varit den att de vändt sig omkring ganska stora summor och genom att åt dessa gifva formen af invisning i stället för af vaxel har man besparat sig en ej obetydlig stämpelafgift i utlandet. Jag ber att få tillägga att, då de vaxlar, som banken köper, vanligen köpas omedelbart af trassenterna, några föregående namn af endos-senter oftast ej finnas. Men det är just dessa som skola för banken förstärka vaxeln, hvilken deremot icke vinner genom de bankens endossement följande namnen.

Friherre Stjernblad: Jag har begärt ordet för att bemöta ett af en värd talare på Norrlandsbanken gjord invändning mot mitt förslag, att invisningar jemväl böra räknas till bankens metalliska kassa. Jag anser det vara af vigt, att en sådan bestämelse införes i 5 § Banko-reglementet, ty i annat fall skola fullmäktige icke ega rättighet att köpa invisningar. En invisning är nära nog det bästa värdepapper man eger, emedan man ej gerna afgifver en invisning utan att ega en motsvarande kontant behållning, och jag tror mig känna, att Riksgälds-kontoret till Riksbanken försålt stora belopp i invisningar vid den tid då Staten upptog lån utomlands. Jag ber derföre att, för den händelse mitt yrkande om återremiss skulle vinna bifall, Banko-Utskottet måtte beakta den af mig i mitt förra yttrande framställda begäran.

Herr Frisk: Då jag, med kännedom att åtminstone en stor del af Norrlands trävaruexport numera betalas med vaxlar per 6 månader, anser att Riksbanken skulle tillskyndas en betydlig vinst, för den händelse bankofullmäktige blefve tillåtet köpa sådana, fullt goda vaxlar, betalbara å utrikes ort senast inom 4 månader, och det skulle vara stor skada om banken ginge miste om en dylik vinst, så förenar jag mig uti det af Herr Reuterswärd afgifna yrkande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Tabuannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels återremiss af den förevarande punkten och dels afslag derå samt behållande af det motsvarande stadgandet i nu gällande reglemente

oförändradt, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

4:de och 5:te punkterna.

Biföllos.

6:te punkten.

Friherre Skogman: När 4:de punkten fick den redaktion Utskottet föreslagit, och således derur uteslöts "hvad från reservfonden skall afföras", så uteslöts äfven sista stycket i 4:de § bankoreglementet, så lydande: "äfvensom då bankens säkerhet det medgifver och allmänna rörelsen sådant påkallar förstärkningar af handels- och närings-diskont-fonden samt medel för liquid af obligationer, som banken, på grund af uppgjordt kontrakt eller eljest "öfvertager eller inköper; allt under vilkor, att det stadgade maximum för sedelstock ej öfverskrides". Sådant som reglementet nu är, innehåller det ej någon uttrycklig tillåtelse för banko-fullmäktige att köpa obligationer, annorlunda än som i allmänhet innefattas i § 2 af bankoreglementet. Då emellertid det synes mig vara skäl att ett sådant tillstånd mera uttryckligt funnes i reglementet utsatt och det torde vara lämpligt att vid § 27 inflicka någon bestämmelse derom, tager jag mig friheten föreslå, att vid nämnda § mom. d tilläggas orden: "hvarförutan fullmäktige berättigas att inköpa obligationer", och anhåller jag vördsamt om proposition på detta mitt yrkande.

Herr Wijkander: En af bankofullmäktige har anmärkt, att i reglementet saknas föreskrift att fullmäktige ega rättighet att inköpa obligationer, men på samma gång har han påpekat § 2, der det står, att bankens verksamhet, omfattar, bland annat "köp och försäljning af vaxlar och räntebärande obligationer". För min del har jag icke någon gång ifrågasatt det fullmäktige skulle sakna rättighet att köpa och sälja obligationer. När berörda § 2 föreskrifver att en dylik handel utgör föremål för "bankens verksamhet", kan man väl icke säga att föreskrift saknas, och att fullmäktige äfven så tolkat paragrafen, framgår deraf att obligationer af dem, efter behof och sig företeende omständigheter, blifvit både köpta och sålda, men skulle Kammaren vara af annan åsigt, vill jag icke motsätta mig införandet af det begärda tillägget; dock upprepar jag att efter min uppfattning ett dylikt förtydligande icke är af behofvet påkalladt, hvadan jag yrkar bifall till punkten oförändrad, sådan den blifvit af Utskottet föreslagen.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den §, som här är i fråga, innefattar stadganden om åtgärder för förstärkande af bankens kassa, och då kan det väl ej vara lämpligt att deri inblanda något som alldeles icke hör hit, eller om inköp af obligationer, hvilket väl ej

kan öka kassan. Jag anhåller derföre om bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Friherre Skogman, att punkten skulle bifallas med följande, vid slutet fogade tillägg: "hvarförutan fullmäktige vid sådant tillfälle berättigas att, på grund af uppgjortt kontrakt eller eljest, öfvertaga eller inköpa räntebärande obligationer"; framställdes proposition på bifall till punkten och besvarades med ja.

7:de punkten.

Bifölls.

8:de punkten.

Friherre Skogman: Den förändrade redaktion denna § erhållit, synes mig vara till den grad otydlig, att jag verkligen icke vet, huru den skall tolkas. Otydligheten har uppkommit genom att man inskjutit ordet "motsvarande". Är det till belopp eller till valör, som sedlarne skola motsvara de sedlar, hvilka lemnas till invexling? Skall den, som kommer med 100 R:dr i ettor, vara förhindrad att få en enda sedel på 100 R:dr, eller skall han, om han kanske önskar återfå samma valörer, vara tvungen att mottaga en hundra R:drs-sedel, eller ega Fullmäktige att häri göra huru de vilja? Redaktionen är verkligen så elastisk, att ett kommande Banko-Utskott kan tolka den huru det behagar, om det föresatt sig att finna fel i fullmäktiges åtgörande. Insattes efter "motsvarande" ordet "belopp," skulle all tvekan vara undanröjd; men jag hemställer hellre, att § måtte få förblifva oförändrad såsom förut, endast med den skilnad, att orden "äfvensom för spridning i landsorten af sistberörda två sedelvalörer" måtte utgå, alldenstund detta oskyldiga stadgande om spridningen haft en märklig förmåga att framkalla vissa farhågor.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det är just mot den af den siste talaren förordade uteslutning, som jag vill framställa några erinringar. Jag kan icke inse, att det ligger något ondt deri, att bankofullmäktige vidtaga åtgärder för spridning i landsorten af sedlar på fem och en riksdaler; och då vi veta, att privatbankerna på allt möjligt sätt söka sprida sina sedlar äfven på långt aflägsna orter, kan jag ej se något skäl att härutinnan binda händerna på fullmäktige. Det kan ju icke vara så ändamålslost, att man åtminstone någon gång i landsorten får se en temligen snygg en riksdalerssedel, hvilket nu verkligen är en sällsynthet. Att borttagandet af stadgandet skulle innebära någon för allmänheten eller banken vigtig reform, förstår jag ej, och jag yrkar derföre, att den gamla §:n måtte bibehållas oförändrad.

Friherre von Schwerin: På den talare, som först yttrade sig i denna icke särdeles viktiga fråga, kan man tillämpa ordspråket: att gå öfver ån efter vatten. Huru man kan komma till den tydning, att "motsvarande sedlar" skall betyda, att inlemnaren skall kunna tvingas att mottaga sedlar af samma valör, kan jag verkligen ej fatta. Det påminner mig om en anekdot från Napoleons fälttåg i Tyskland 1813. Der fanns då en general, som hade befäl öfver två kanoner och tusen man; han fick order att komma en annan styrka till succurs med en kanon och 500 man, och då blef han alldeles hjertängslig öfver att han ej visste, hvad han skulle göra med den andra kanonen och de öfriga 500 soldaterna. Att ordet "beloyp" kunde inryckas, vill jag gerna medgifva, men vid fråga om lagstadganden är det icke mångordigheten, utan kortheten och bestämdheten, som förekomma missförstånd.

Hvad frågan om spridningen angår, så är, efter min mening åtminstone, Utskottets förslag riktadt mot ettorna, hvilka jag hoppas måtte en gång ur rörelsen försvinna, i likhet med hvad redan skett med 12 och 24 skillingar.

Herr Ekman: Att Utskottet strukit ut stadgandet i reglementet, att bankofullmäktige böra vidtaga särskilda åtgärder för spridande af femmor och ettor, hvilket stadgande icke medförde fördel för vare sig Banken eller allmänna rörelsen, kan väl ej klandras. Hvad förslagets redaktion i öfrigt angår, tror jag att något missförstånd icke bör kunna uppstå. Meningen är ju att få gamla sedlar utbytta mot nya, och således kan icke den, som kommer med söndriga ettor, hafva annat anspråk än att få nya ettor, icke att få sedlar af annan valör. Enligt min åsigt kan och bör Utskottets förslag antagas, och jag anholder derföre om proposition på bifall till detsamma.

Herr Rydqvist: Om meningen vore att småningom indraga sedlarne å en riksdalers valör, skulle jag icke hafva något att deremot erinra. emedan det skulle vara en början, att få silfverutspirdit i landet; men jag har icke kunnat finna det ringaste i betänkan det, som ger mig anledning till antagande, att Utskottets afsigt varit denna. Deremot finner jag 30 § i bankoreglementet, sådan den nu lyder, ega ett obetingadt företräde framför den här föreslagna redaktionen. Då i reglementet hittills funnits ett stadgande, som påbjuder spridning i landsorten af bankens sedlar, förefaller det mig eget, att man just nu skall taga bort detta. Det ligger något härunder. Det är allmänt känt och kan icke förnekas, att privatbankerna anstränga alla sina krafter för att inom alla delar af landet sprida sina sedlar, i synnerhet de på lägsta valörerna, och då förefaller det mig besynnerligt, att det icke ens skulle medgifvas Riksbanken att, i fall det låte sig göra, söka sprida äfven sina sedlar å lika låga och ännu lägre valörer. Jemför man Riksbankens sedelskuld i lägre valörer nu mot hvad den var för tio år sedan, finner man, att den utgjorde vid slutet af år 1859 16,520,000 R:dr, men vid slutet af 1868 icke mer än 11,912,000, och att den således minskats med 4,608,000 R:dr. Lucan har fyllts af privatbankernas sedlar å 5 och 10 R:drs valör. De enda

Riksbankens sedlar, som icke blifvit undanträngda, äro just dessa sedlar å 1 R:dr; de utgjorde nemligen 1859 4,250,000, men hade 1868 ökat till 5,228,000. På grund af hvad jag nu anför, anhåller jag om afslag å Utskottets förslag och bibehållande af det nu gällande stadgandet oförändradt.

Herr Wijkander: Då två föregående talare yrkat bibehållande af den gamla redaktionen och dervid särskildt betonat vigten af spridningen, samt den siste talaren till och med trott sig finna något *under* Utskottets förslag, ber jag få anföras en omständighet, som tydligen bör ådagalägga att så icke kan vara fallet. En stor del af dessa vaxlingsförrättare, hvilka skulle sprida Riksbankens sedlar, äro kassörer i privatbanker, och Utskottet hade sig till och med bekant, att vid den tid, då beslutet inom Utskottet fattades, bokfördes den för vaxlingen influtna provision i en privatbank såsom en inkomst för banken själf, och att kassören ansågs på grund af sin tjänstbefattning hos banken skyldig att verkställa detta bestyr. Vid sådant förhållande kan man väl icke föreställa sig att vaxelförrättarne arbeta särdeles mycket för spridningen af Riksbankens sedlar. För öfrigt kan jag ej riktigt förstå, huru Riksbanken kan sprida sedlar annat än genom utlåning, eller huru man kan öka Riksbankens utelöpande sedelstock genom vaxling med samma banks sedlar af samma eller högre valör, ty någon annan åtgärd kan ju bankens ombud ej vidtaga än *vaxling*, hvarföre han äfven vanligen benämnes "vaxlingsförrättare". Det är väl ej heller skäl att söka sprida sedlar å en riksdalers valör utöfver hvad allmänhetens behof kräfver, ty det antal dylika sedlar, hvilket under nästlidet år invexlades såsom förslitne, utgjorde ej mindre än 4,700,000 stycken, med en kostnad för banken af 110,700 R:dr. Det är visserligen en pligt för Riksbanken att tillhandahålla allmänheten snygga sedlar, men icke är det skäl vid deras så kallade spridning söka utpressa ett större antal, än som rörelsen kräfver. Hvarje försök i den riktningen medför endast kostnader, icke något verkligt gagn för allmänheten eller Riksbanken.

Hvad redaktionen i öfrigt angår, har jag visserligen icke inom Utskottet deltagit i §:ns affattande, men lika med en föregående talare tror jag dock att den ej bör kunna missförstås. Man kan naturligtvis redigera på olika sätt, men den af Utskottet föreslagna lydelse bör ej kunna gifva anledning till tvetydighet, och jag anhåller derföre om proposition på bifall.

Herr Ekenman: Jag har ej kunnat inse lämpligheten af ifrågasvarande stadgande i bankoreglementet, för så vidt nemligen det skulle innefatta föreskrift för Fullmäktige att vidtaga andra åtgärder för spridning af bankens sedlar i landsorten, än invexling af förslitna sedlar mot nya. Någon annan åtgärd hafva ej heller Fullmäktige vidtagit; nu måste ju dock alltid vaxelförrättarne redovisa med förslitna sedlar, och således kan någon spridning i egentlig mening ej ifrågakomma. Utskottet har derföre, enligt min mening, handlat klokt, då det föreslagit borttagande af detta öfverflödiga stadgande.

Hvad angår påståendet att man skulle återfå sedlar af samma valör, så innehåller ju förslaget, att sedlarna kunna inlösas icke blott med sedlar utan med silfver. Jag anhåller om bifall.

Friherre Raab, Adam: Jag torde få erinra om hvad Utskottet i motiveringen till förevarande punkt yttrar: "Ehuru berörda anordning försäkras Riksbanken en utgift, som kunde besparas, skulle dock borttagandet af den ersättning, som tillgodokommer vaxlingsförrättarna, utan tvifvel föranleda dertill, att de sedlar af små valörer, som cirkulera i landsorterna, komme att der kvarstadna äfven sedan de blifvit så slitna och så vidare. Här af framgår ju tydligt och klart, att ändamålet med den föreslagna förändringen ingalunda är att minska den kostnad Riksbanken tillskyndas genom invelingen. Förslaget är nog, såsom en föregående talare antydte, riktadt mot Riksbankens ettor, men när vi veta att öfver fem millioner sedlar å denna valör äro i rörelse, och att detta är det enda företräde i afseende å sedelutgiftsmyndighet Riksbanken eger framför privatbankerna, är det väl ej skäl att borttaga äfven detta lilla prerogativ. Jag kan därför ej biträda Utskottets förslag, utan anhåller om afslag å det samma.

Grefve Mörner, Axel: Jag kan icke finna annat än att den förändrade lydelse af 30 §:n, som af Utskottet blifvit föreslagen, är en förbättring, ty den är enklare än §:ns nuvarande lydelse och, ju enklare en § är, desto bättre är den, om den ändock uppfyller det ändamål, som med densamma åsyftas. Den här föreslagna §:n uppfyller, i min tanke, det dermed åsyftade ändamål, eller att bereda möjlighet för inveling af Riksbankens förslitna sedlar, men i förslaget finnes dock, på sätt af föregående talare blifvit anmärkt, ett ord, nemligen ordet "motsvarande", hvilket innebär en otydlighet. Jag kan icke inse, hvartill detta ord skall tjena; om meningen dermed är, att en person, som har t. ex. många gamla femriksdalar och vill låta invela dessa, skall vara tvungen att mottaga nya penningar i *samma valör*, synes mig detta vara hårdt, och, om meningen med ordet "motsvarande" åter är att han skall erhålla lika stort *belopp* tillbaka, som han lemna från sig, är det alldeles öfverflödigt, ty ingen lär väl lemna från sig mera än han får tillbaka. Jag anhåller därför om bifall till ifrågakvarande § endast med den förändring, att ordet "motsvarande" uteslutes.

Herr Wijkander: Jag har begärt ordet endast därför, att jag blifvit så grymt missförstådd af en ärad talare här på andra sidan gången och för att försäkra honom, att med hvad jag, såsom ledamot af Utskottet, här yttrat, jag icke velat uttrycka annat än, att Utskottet icke velat minska spridningen af Riksbankens sedlar för att minska dermed förenade kostnader, eller för något annat ändamål, och aldrig minst för att taga bort Riksbankens prerogativ att utgifva mindre sedelvalörer. Den föreliggande frågan har i sanning icke så stora dimensioner. Utskottet har tvärtom utgått ifrån den åsigten, att här endast är fråga om Riksbankens skyldighet att till-

se, att, när allmänheten önskar erhålla sedlar af lägre valör, tillgång dertill inom orterna finnes, samt att de små sedlar, Riksbanken har utelöpande, kunna, när de blifva smutsiga, af allmänheten utbytas mot nya och rena. I den föreslagna redaktionen af ifrågavarande § har Utskottet icke vidtagit någon annan förändring än, att Utskottet borttagit en mellanmening, som skulle kunna gifva anledning till en oriktig uppfattning af ändamålet med ifrågavarande åtgärd. Utskottet har nemligen vågat tro, att spridning af sedlar, i mening att sålunda pressa ut dem i landsorten, är på ifrågavarande väg omöjlig, och att denna § derföre icke borde innehålla annat än hvad dermed verkligen åsyftas, eller tillhandahållande åt allmänheten af småsedlar och invexling af bankens förslitna dylika sedlar. Om Kamraren, på sätt en talare föreslagit, vill utesluta ordet "motsvarande", har jag visserligen icke något deremot, men jag anser det temligen oskadligt, och att det derföre lika gerna kan kvarstå.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag vill icke inlåta mig på frågan om uppgörande af en marche route, eller meddelande af föreskrifter för bankofullmäktige, hvilka åtgärder de för mindre sedelvalörers spridande böra vidtaga, och icke heller vill jag yttra mig om, huruvida den af en föregående talare omförmälda utväg i detta hänseende skulle vara den mest lämpliga, utan jag vill endast omnämna en åtgärd, som i fornda tider för detta ändamål vidtagits och som medfört gagn. Denna åtgärd var icke konstig samt bestod deri, att sedlar å mindre valörer från Riksbanken öfversändes till ränterierna. Derigenom vanns dock icke fullkomligt ändamålet att få sedlarne spridda, och jag minnes från den tid, då jag skötte en kamererertjänst, att jag åtminstone från ett län alltid fick emottaga alldeles nya två riksdaler banko sedlar, hvartill väl orsaken var, att man ansåg det vara bättre att skicka sedlarne tillbaka till Stockholm än att sprida dem i landsorten. Jag tror, att ifrågavarande §:s nuvarande lydelse är temligen oskadlig samt att den äfven på några ställen kan medföra gagn, och jag anhåller derföre, att den måtte bibehållas oförändrad.

Herr Rydqvist: Jag har endast velat fästa uppmärksamheten derpå, att, så vidt jag kan fatta, den af Utskottet föreslagna förändrade lydelsen af ifrågavarande § i hufvudsaken icke skiljer sig ifrån den gamla. Den gamla §:n lyder sålunda: "För invexling i landsorten af förslitna sedlar å 5 R:dr och derunder, i utbyte emot silfvermynt å 10, 25 och 50 öre, samt sedlar å 1 R:dr och 5 R:dr, äfvensom för spridning af sistberörda två sedelvalörer, ega fullmäktige vidtaga nödiga åtgärder"; och den nya §:ns ordalydelse är denna: "För invexling i landsorten af förslitna sedlar å 5 R:dr och derunder emot motsvarande sedlar eller silfvermynt ega fullmäktige att vidtaga nödiga åtgärder". Sålunda äro de båda §§:na *i sak* lika, endast med den skillnad, att mellansatsen, "äfvensom för spridning i landsorten af sistberörda två sedelvalörer", hvilken spridning på vissa håll ingalunda är omtyckt, i den nya § blifvit borttagen. Då jag likväl anser denna mellansats vara af ganska stor vikt, yrkar jag,

att, med afslag å Utskottets förslag, §:ns gamla lydelse måtte bibehållas.

Herr Wallenberg: Jag hörde visserligen härom dagen den siste värde talaren yttra, att han icke hade kännedom om postremissvexlar, eller åtminstone att till honom stora luntor penningar brukade sändas i konvolut, men detta var en småsak mot hvad jag hört i dag af en ärad ledamot i denna Kammare, som icke tyckes tro, att bankväsendet utvecklat sig något under den tid, som förflutit under det en kamererare hunnit blifva president. Jag skulle dock tro, att dessa tidpunkter äro så vidt aflägsna från hvarandra, att de svårigen kunna jemföras. Hvad nu särskildt beträffar 30 § i bankoreglementet, så innehåller den, att för inmixling af i landsorten förslitna sedlar ega fullmäktige att vidtaga nödiga åtgärder; men fullmäktige behöfva icke göra sig något omak dermed, ty alla förslitna sedlar inkomma till Banken genom de 135 bankkontor, hvilka nu finnas fördelade i landet, men som icke funnos, när nämnda bestämmelse först inflöt i reglementet. Att för spridning utaf bankens småsedlar hålla särskilda vexlingsombud i landet, är aldeles öfverflödigt och en bortkastad utgift, och att gå så långt som det bekanta cirkuläret af år 1864, hvilket nästan satte premier på privatbankssedlars indragande, är att göra dessa sedlar nästan för stor ära. Jag tycker, att den ifrågavarande §:en är bra sådan den blifvit föreslagen, men skall dock gerna instämma i det förslag, en representant ifrån Södermanlands län framställt, eller att ordet "motsvarande" måtte uteslutas, ty hvar och en som vexlar läser nog se till, att han får lika stort belopp tillbaka som han lemnar ifrån sig.

Grefve Mörner. Carl Göran: Jag är öfvertygad om, att konsterna i bankväsendet mycket stigit sedan den tid, hvarpå jag i mitt förra anförande syftade. Den tiden voro vi fuskare, ty då kommo endast ifrån *en enda* provins tillbakasändningar af Riksbankens sedlar, men jag är viss om, att numera komma sådana tillbaka från alla möjliga håll.

Herr Frisk: Som jag icke kan inse, att den förändrade lydelse, Utskottet velat gifva åt ifrågavarande § i bankoreglementet, innebär någon förbättring, utan tror, att den snarare medför otydlighet, anhallen jag, att §:en måtte oförändrad bibehållas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o att den förevarande punkten måtte bifallas; 2:o af Grefve Mörner, Axel, att punkten skulle bifallas med utslutande af ordet *motsvarande*; 3:o af Friherre Skogman, att Kammarerna, med afslag å punkten, måtte besluta, att stadgandet i 30 §:n af nu gällande reglemente skulle bibehållas, dock med den förändring, att orden: "äfvensom för spridning i landsorten af sistberörda två sedelvalörer" uteslötos; samt 4:o att punkten skulle afslås och stadgandet i 30 §:n af gällande reglemente bibehållas oförändradt.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på punktens antagande med uteslutande af ordet *motsvarande*, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, att Kammaren egde att bestämma, hvilketdera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid voteringen, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att afslag å punkten samt bibehållande af det nu gällande stadgandet oförändradt skulle uti kontrapositionen intagas, och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Med anledning deraf, att votering om kontrapositionens innehåll begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som vill, att, vid blifvande votering om bifall till 8:de punkten i Banko-Utskottets Memorial N:o 8, med uteslutande af ordet *motsvarande*, kontrapositionen skall innehålla afslag å denna punkt och bibehållande af det nu gällande stadgandet oförändradt, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer annan kontraposition att bestämmas.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—45;

Nej—36.

Uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

Den, som bifaller 8:de punkten i Banko-Utskottets Memorial N:o 8, med uteslutande af ordet *motsvarande*, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna punkt och beslutar, att stadgandet i 30 §:n af nu gällande Banko-reglemente skall oförändradt bibehållas.

Vid denna voterings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—63;
Nej—20.

9:de—11:te punkterna.

Biföllos.

12:te punkten.

Herr Nordström: I nu gällande reglemente, §:n 44, är beloppet af det till fabrikers och manufakturers understöd anvisade kreditiv bestämt till 1,750,000 Riksdaler, sedan det, i följd af de åsigter, som på ett så betecknande sätt utmärka den fria skolans män i deras omsorger om näringslifvets förkofran inom landet, småningsom blifvit dertill reduceradt. Uppenbart synes det dock vara, att den af Kommerse-kollegium förvaltade manufaktur-diskontfonden i samma mån kraftigare kan understödja de till lån derur berättigade näringsidkare, ju fastare det kreditiv är, som fonden för sitt ändamål kan påräkna. Ofta och inom kortare tid återkommande rubbningar eller nedsättningar i kreditivets belopp verka tillbaka på flera sätt menligt på utlåningarne från manufaktur-diskontfonden och särskildt i afseende å den tid, dessa utlåningar kunna tillåtas förblifva utestående. Skall kreditivbeloppet småningsom bringas att upphöra, är det väl dock ej för samhällets välfärd och de så kallade finansiela principernas triumf oeftergifligt, att detta skall ske med ångkraftens hastighet, eller genom betydliga nedsättningar hvarje år. Sekelgamla affärs-usancer behöfva, äfven de, tillräcklig tid för sina regenerationer. Jag, för min del, tillstyrker afslag på Herr O. Wijks motion.

Herr Wallenberg: Då nästa punkt föredrages, skall jag anhålla att få yttra mig i den fråga, hvarom Herr Nordström nu synes tala.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats afslag å punkten och bifall till Herr Rydqvists i frågan väckta motion; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

13:de punkten.

Friherre Raab, Adam: Jag anhåller få fästa uppmärksamheten derpå, att här är fråga om, huruvida det belopp af 1,750,000 R:dr, som numera återstår af de 2,250,000 R:dr, hvarå kreditivet till manufakturernas och fabrikerernas understöd förr varit anvisadt, skall ytterligare nedsättas med 250,000 R:dr. Utskottet har på grund af Herr Wijks motion tillstyrkt en sådan nedsättning, men jag anhåller att få anföra några skäl, hvarföre jag anser, att manufaktur-diskontens

kreditiv bör bibehållas vid sitt nuvarande belopp. Utskottet säger visserligen, att det vill uttryckligen förklara, "att den indragning af ifrågavarande till fabriksnäringars understödjande afsedda allmänna bidrag, som Utskottet lika med föregående Riksdagars Banko-Utskott anser böra ske, ingalunda kan hafva sin grund i någon liknöjdhet än mindre afvoghhet mot dessa näringar"; men jag får hemställa, om det finnes något tydligare sätt att visa brist på intresse för näringarne än då man undandraget dem det understöd, de förut haft; och att detta understöd varit verksamt och nyttigt lärer väl icke kunna förnekas. Visserligen säger Utskottet, att alla näringar icke hafva samma fördel af detta understöd, emedan en del äro i reglementet uppräknade och en annan del icke, men det beror, mine Herrar, på Kongl. Maj:ts att tillståndja sådana näringar, som icke äro i reglementet uppräknade, att erhålla lån från manufaktur-diskonten. Om det finnes en brist i reglementet, bör man väl tillse, att denna brist blifver afhjelpat, men icke bör man väl för denna brists skull indraga en del af lånefonden och antyda, att den så småningom bör helt och hållet indragas. Jag har mig bekant, att en sockerbruksanläggning i Kalmar län erhållit understöd ifrån manufaktur-diskonten, och jag är öfvertygad om, att denna anläggning icke kommit till stånd, så vida den icke kunnat grundas på ett så fördelaktigt lån som de från manufaktur-diskonten utgående, hvilkas amortering icke börjar förrän på femte året efter deras erhållande och derefter fortgår med en fjerdedel årligen, i följd hvaraf denna fond för större anläggningar är af ofantligt värde. Man säger visserligen, att man under goda tider kan lätt erhålla penningar på några månader, men, om efter dessas slut pem ingetillgången till äfventyrs icke är lika god och industri-idkaren blir tvungen att inbetala hela kapitalet, så kan en stor anläggning gå förlorad för en person, som vågat sig ut på djupet. På dessa skäl och då det icke kan nekas, att våra näringar äro i stort behof af understöd, samt dessas förkofran är en välgerning för hela landet, önskar jag, att kreditivet till manufaktur-diskonten måtte, om det än icke kan höjas till sitt förra belopp, dock bibehållas vid det nuvarande; och anhåller jag därför om afslag å Utskottets förslag.

Häri instämde Herr Nordström.

Herr Selander: Jag vill icke inlåta mig i frågans detaljer, men har velat hemställa, huruvida icke Kammaren skulle vilja besluta, att orden "för år 1871" måtte ur Utskottets förslag utgå; — i sådant fall kan nemligen samma stadgande kvarstå äfven vid nästa Riksdag.

Herr Ekman: Jag skulle brista i skyldig grannlagenhet emot Kammaren, om jag till vederläggning upptog de skäl för bibehållande af kreditivet till manufaktur-diskonten vid dess nuvarande belopp, som blifvit af den näst siste talaren anförda. Samma skäl hafva under trenne föregående riksdagar oupphörligen andragits, samma skäl hafva också oupphörligt vederlagts, och jag tror verkligen icke, att några nya skäl kunna anföras för kreditivets bibehållande och

icke heller för dess minskning, *utom ett skäl*, hvilket just på sista dagarne tillkommit, och som synes ganska talande för den af Utskottet föreslagna åtgärden. Det förhåller sig nemligen så med manufakturdiskonten, att den hittills utbetalt till Riksgälds-kontoret för slöjdskolans räkning ett belopp af 21,000 R:dr, hvilket ungefär motsvarar den ränta manufakturdiskonten förtjenat på sitt kreditiv. Nu har emellertid, till följd af båda Kamrarnes beslut, diskonten befriats ifrån denna utgift, och vid sådant förhållande synes det vara temligen mycket begärdt, att kreditivet ändock skulle kvarstå till oförändradt belopp. Det kunde till och med vara skäl att helt och hållet indraga detta kreditiv, men då någon sådan motion icke blifvit väckt, och i alla fall Riksdagen har i sin hand att ytterligare uttaga steget framdeles, så inskränker jag mig till att yrka bifall till Utskottets förslag. Den siste talaren föreslog borttagande af orden "för år 1871", och emot detta förslag, hvilket egentligen bort förekomma vid föredragning af 26:te punkten, har jag ingenting att invända, emedan, antingen dessa ord kvarstå eller icke, beslutet ändock kommer att afse år 1871.

Herr Wallenberg: Detta är, såsom den siste talaren nämnde, en gammal fråga, och det lär väl ej derom kunna sägas något nytt. Men då det förekommer mig, som om åtskilligt af hvad förut yttrats, fallit ur minnet, så kanske det vore skäl att här återupprepa att det ej är fråga om någon näringsjalousi, utan endast om att Riksbanken, hvilken likasom manufakturdiskonten är en penningeinträttning, sjelf måtte få utlåna sina fonder. Riksbanken är uteslutande en penningeanstalt, hvaremot manufakturdiskonten skötes af ett civilt kollegium, som kunde hafva åtskilligt annat att göra. Hvad en talare här yttrade om ett sockerbruk i Kalmar, kan visserligen vara behjertansvärdt, men det hör ej hit, ty ett sådant lån, som det ifrågavarande, kan än i dag beviljas af manufakturdiskontens egen fond utan att behöfva utgå af kreditivet.

Hvarföre orden: "för år 1871" skulle borttagas, kan jag ej inse. Som herrarne behaga påminna sig, så har det angående kreditivet för Jernkontoret alltid uti bankoreglementet hetat, att det beviljas intill nästa riksdag. Det har varit på det viset ända från 1818. Vidare förekommer i 62 §, att Riksgälds-kontorets kreditiv beviljas på ett år, hvarföre skulle detta kreditiv beviljas på annat sätt och icke tåla vid att tagas under pröfning hvarje år? Mig synes det klart, att den saken ej kan falla, att detta kreditiv successive bör indragas. Om det sker med litet större eller mindre belopp det ena året än det andra, det gör detsamma, bara man är konsekvent. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve Manderström: Lika med de föregående talarne kan jag börja mitt anförande med att påminna om att detta är en gammal och fullständigt utredd fråga. Jag skulle trötta Kammaren alltför mycket om jag företoge mig att upprepa alla de skäl, som i afseende på densamma äro framhållna, enär jag föreställer mig att frågan är för Kammarens alla ledamöter väl bekant. Jag tillåter mig endast erinra derom att, då vid förra riksdagen fråga väcktes om

att nedsätta detta kreditiv från 2,000,000 R:dr till 1,750,000 R:dr, hvilken äfven efter gemensam votering blef Riksdagens beslut, så beviljade Första Kammaren bibehållandet af det fordna beloppet, eller 2,000,000 R:dr. Då detta blef Första Kammarens beslut förra gången, så betviflar jag att Kammarerna vid denna riksdag vill ytterligare nedsätta ett kreditiv, som redan vid den forra, i strid mot den af Kammarernas majoritet uttalade åsigt, förminskades till sitt nuvarande belopp.

Hvad åter beträffar det af en föregående talare påpekade förhållande att manufakturdiskontens utgifter skulle komma att minskas med ett belopp af 21,000 R:dr, hvilket hittills ärligen till Riksgäldskontoret utgått såsom ersättning för det å Riksstaten numera öfverflyttade, tillförene af berörda fonds vinstmedel omedelbart bestridda anslag till Teknologiska Institutet; så är detta visserligen sant och kan ej annat än med tacksamhet erkännas. Men jag tillåter mig dock att bemärka, att denna gifva ej kan anses omotiverad då, i samma mån kreditivet nedsätter fondens vinst, i samma mån nedgår denna fonds vinst. Då nu kreditivet blifvit nedsatt till 1,750,000 R:dr eller med 250,000 R:dr, och skillnaden emellan manufakturdiskontens utlåningsränta och den ränta diskonten till Riksbanken erlägger, utgör en procent; så var den högsta vinst diskonten kunde erhålla — om man finge antaga att fulla beloppet under hela året oafbrutet varit till utlåningar användt, hvilket icke är händelsen, — 17,500 R:dr, hvadan manufakturdiskonten, derest den ej befriats från utgiften till Riksgäldskontoret, haft att betala en summa, som öfverstigit dess vinst. Jag kan således ej annat än finna denna nedsättning af den enklaste billighet påkallad. Men om denna gifva skulle ersättas derigenom att kreditivet oupphörligt minskas, så försvinner gifvan i och med detsamma.

Jag vill ej längre uppehålla Kammarernas tid, utan ber endast att få förena mig i det af Herr Selander framställda yrkande, visst icke derföre att jag har något emot att år 1871 insättes i §:n, men för att ej denna skall behöfva ändras vid hvarje riksdag. Jag skulle dessutom tro att hela mellanmeningen: "i enlighet med Herr O. Wijks förslag uti motiön N:o 174", skulle kunna uteslutas, ty jag kan ej föreställa mig att dessa ord lämpligen böra i bankoreglementet intagas.

Jag slutar med att anhålla om afslag å Utskottets hemställan och att kreditivet fortfarande måtte till sitt nuvarande belopp bestämmas.

Friherre von Schwerin: Såsom bekant utgör Riksbankens grundfond för närvarande 25,000,000 R:dr. Härtill kommer förra årets bankovinst och reserverade medel m. m., så att Riksbankens verkliga förmögenhet kan anses uppgå till omkring 29,000,000 R:dr. Å andra sidan utgör den bankovinst, som blifvit stäld till Riksdagens disposition 1,600,000 R:dr. Detta synes mig vara en ganska lumpen ränta på en så stor affär.

Jag frågar då, hvad kan vara orsaken till denna ringa vinst? Jo, i första rummet att Riksbankens fonder äro bundna, så att full-

mäktige ej ega att använda dem i de rörelsegrenar, som kunna vara förmånligast. Så äro uti allmänna diskontfonden fastlästa 9,600,000 R:dr, å kreditivet till jernkontoret 750,000 R:dr, som dock nu föreslagits att nedsättas till 600,000 R:dr, och slutligen det nu ifrågasvarande kreditivet. Detta synes mig vara nog att förklara, hvarföre bankens vinst varit så liten.

Indragningen af detta kreditiv till manufakturdiskonten motive-rades enligt min tanke tillräckligt vid förra riksdagen. Och jag förnekar att någon afvoghet emot näringarne gjort sig gällande hos Banko-Utskottet eller Riksdagen, ty på samma gång detta kreditiv blifvit minskadt, så har kreditivrätten för enskilda och bolag blifvit ökad. Och jag tror det vara bättre för dessa att, då de äro i behof af lån, adressera sig direkte till Riksbanken än till Kommers-kolle-gium såsom mellanhand.

Friherre Raab har anfört ett exempel om ett sockerbruk i Kalmar, hvilket dock ej var särdeles väl valdt. Jag beklagar alla företag, som skola grunda sig på penningetillgången hos våra låneanstalter. Undergången af ett sådant är i de flesta fall gifven. Men det är verkligen förhållandet såsom en person för några dagar sedan yttrade, att Sverige är ett land der man gör affärer utan penningar.

Här förekommer ytterligare ett skäl för en minskning i detta kreditiv, hvilket ännu ej blifvit vidrördt, nemligen att ett kreditiv ej bör betraktas såsom ett stående lån, utan endast såsom ett medel att röra sig med och underhjälpa liqvider. Användes kreditivet för detta ändamål, så torde det vara fullt tillräckligt.

På grund af hvad jag sålunda anfört, anser jag fördelarne af kreditivets nedsättning vara gifna, hvarföre jag anhåller om bifall dertill och i öfrigt förenar mig uti det af Herr Ekman framställda yrkande.

Herr Reuterswärd: Till en början får jag förklara min förundran deröfver, att uti bankoreglementet få se en sådan § som den här föreslagna. Mig veterligen brukar ej i bankoreglementet intagas hvarken motionärerernas namn eller ännu mindre nummern på motionerna. Men jag förmodar, att Banko-Utskottet ansett denna motionär hafva inlagt så mycken förtjenst genom att väcka denna motion, att det på detta sätt velat bevara minnet deraf.

Den siste talaren nämnde, att det vore oegentligt, att banken skulle binda sina fonder, på sätt nu eger rum, bland annat genom anvisandet af vissa kreditiv till manufakturdiskonten och jernkontoret. Det förundrar mig att, då man framgått på den banan att minska dessa kreditiver, man då på samma gång vill bevilja kreditiver åt en slags inrättningar, som kallas folkbanker, och således vill bevilja dem samma rättighet, som den man här vill fråntaga manufakturdiskonten och jernkontoret. Detta bevisar bäst, att den föreslagna indragningen ej är grundad i sakens beskaffenhet, utan att det är det rådande partiet, som vill göra sina åsichter gällande. Jernhand-teringen och manufakturerna äro något gammalt och föråldradt, hvaremot folkbankerna äro på modet. Det skulle ej förvåna mig om man
i kommande

i kommande bankoreglementen finge se särskildta kreditiver anslagna till de olika partierna, t. ex. särskildt för landtmannapartiet och särskildt för enskilda bankintresset och särskildt för de nyliberala. När man nu slår in på en sådan bana, nemligen att göra allt sitt till för att undergräfvä de nu bestående institutionerna, så söker man i stället öfverflytta de fördelar, som dessa förut haft på andra institutioner, och detta är det mest klandervärda i Utskottets beteende.

Herr Ekman har varit så god och lofvat att för denna gång nöja sig med den minskning, som nu är ifrågasatt, men tillika sagt att han hoppas att nästa gång få göra bättre tag. Jag tror visserligen att hans mening vinner bifall hos många, men huruvida det kan vara klokt att så handla lemnar jag derhän. För min del får jag yrka afslag på den nu föredragna 13:de punkten och bifall till Friherre Raabs förslag.

Herr Wallenberg: En ärad talare påminde derom, att denna Kammare vid nästlidet års riksdag beslöt att ej nedsätta kreditivet för manufakturdiskonten. Jag ber att å min sida få erinra derom, att ett af de kraftigaste motiver för detta beslut var just den utgift af 21,000 R:dr, som då ålåg manufakturdiskonten att till Riksgäldskontoret verkställa. Nu har samme talare, som då förde manufakturdiskontens talan, behagat upplysa, att ett kreditiv af 1,750,000 R:dr endast lemnar manufakturdiskonten en nettovinst af 17,500 R:dr. Nå väl! Då den befriats från en utgift af 21,000 R:dr, så kan jag ej se annat än att affären blifvit förbättrad med 3,500 R:dr. Under sådana förhållanden torde ingen anledning till oro för manufakturdiskonten förefinnas. Och jag ber att få upplysa, att, då denna sak ventilerades i Stats-Utskottet, så var det en och annan ledamot, som ville, att man ändå skarpare skulle betona, att det var med afseende derpå, att man ämnade öfverflytta denna fond till Riksbanken, som den ifrågavarande eftergiften beviljades. För min del hyser jag den åsigten, att Riksbankens styrelse sjelf bör få bevilja alla kreditiver, med undantag af det, som Riksgäldskontoret erhåller. Alla andra kreditiver böra beviljas af bankofullmäktige. Då kan man ej komma och skylla på att Riksdagen fastläst bankens fonder.

Hvad den siste talaren yttrat om popularitet för folkbanker, tror jag vara ett argument, som är temligen långsökt. Det är föreslaget att sådana banker skulle kunna få kreditiver till belopp af 10,000 R:dr hvardera, på samma sätt som andra sparbanker, under villkor att de ej äro grundade hvarken på aktielagen af 1848 eller Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864 angående enskilda banker med sedelutgifningsrätt, och att de för öfrigt äro att anse som fullkomligt säkra och solida.

På sådant sätt skulle ej mindre än 150 folkbanker kunna få sina behof tillgodosedda genom det kreditiv, som manufakturdiskonten nu har.

Jag är innerligt öfvertygad om att denna sak endast är en tidsfråga, och tror att, om den nu bifalles, den kommer att medföra den minsta möjliga tryckning på näringarne, derföre att penningställ-

ningen nu är sällspordt god; den har åtminstone ej på många år varit så gynnsam.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag anhåller om tillgift för att jag tillåter mig säga några ord till försvar för en sak, som af en föregående talare ansetts så litet värd uppmärksamhet, att han förklarade det en talare, som förut uppträdt för densamma, ej ens skulle vara förtjent af ett svar. Jag tror att det är hvarje representants rättighet att bedöma, huruvida det ärende, som är på tal, är af vigt eller icke. Och jag tror ej att han i det hänseendet bör underkasta sig någon annan domsrätt.

En annan talare lade mycken vigt derpå att detta kreditiv skulle indragas, emedan banken hade så ringa vinst som 1,600,000 R:dr. Ja, detta kunde vara riktigt nog, om bankens tillgångar vore disponerade; men om banken har betydliga medel, som ligga ofruktbara, så vågar jag säga, att det ej är klokt att ytterligare taga ifrån henne en del af hennes vinst genom att indraga en del af detta kreditiv. Det torde vara bättre att nöja sig med *någon* ränta än att icke få någon alls. Då en så stor del af sedelutgifningsrätten är obegagnad, hvartill tjenar det då att skrinlägga ytterligare dessa penningar, eller kan det väl vara bättre att få 4 procents ränta på dessa penningar såsom lån till folkbanker, för hvars säkerhet man ej har någon garanti, än att få 4 procents ränta på dem af manufakturdiskonten, hvars soliditet ej kan betviflas? För min del kan jag ej finna att 4 procent äro mera i det ena fallet än i det andra. Deremot är det den stora skilnaden, att på det ena sättet riskerar man ingenting, emedan man der har full säkerhet, hvaremot den säkerhet folkbankerna skulle kunna ställa; torde vara så godt som ingen. Jag känner åtminstone ej på hvad sätt dessa banker skola organiseras. Jag vet ej ens hvilken myndighet, som har rätt att fastställa reglementen för dem. Kanske att det blir kommunalstämma eller någon dylik myndighet. Så vidt jag vet, finnes ej något derom stadgadt. Jag skulle vara den ärade talaren tacksam, om han ville hafva den godheten att upplysa mig derom. Jag är ej afundsjuk på den lilla fördel, som är i fråga att lemnas åt folkbankerna. Det skall jag visa då vi komma till den punkten. Men jag kan ej tro, att 4 procent gifva större revenue, om det kommer från det ena hållet än från det andra. Det är för mig ofattligt. Och samma ränta föreslås af Banko-Utskottet för den ena som för den andra.

Ett skäl till afvoghet mot manufakturdiskonten torde möjligen ligga deri, att denna för det allmännas räkning fått vidkännas betydliga utgifter. När den allmänna industriutställningen i Stockholm egde rum år 1866, bidrog manufakturdiskonten till densamma med 75,000 R:dr. Och till den stora utställningen i Paris det följande året med 50,000 R:dr. Denna inrättning har således fallgjort en utgift, som man med skäl kunnat fordra att det allmänna skulle vidkänns. Men mig vill det synas att den ko, som man vill mjölka, den skall man ock låta leva.

Ja, det låg ingen näringsjalousie i detta förslag till indragning af kreditivet. Jag förmodar att så är förhållandet, och vill visst ej

sätta i fråga något annat. Men ju mera utyägarna till lån på billiga villkor inskränkas, desto större frihet erhålla sådana låneinrättningar, som icke hafva annat syftemål än att förtjena penningar, att göra sina affärer, och man må ej klandra den saken. Hvar och en sköter sitt så godt han kan. Det är också därför, som den allmänna diskonten är en så dålig affär; densamma har nemligen varit en inrättning, som under brydsamma tider lemnat den mindre bemedlade jordbrukaren tillfälle att på drägliga villkor få sitt lånebehof fylldt. Detta är alldeles ej den sämsta sidan af Riksbankens verksamhet; och jag tror att, när Riksbanken gaf sina diskontlån till stora inrättningar, Mahns diskont och Göta kanal diskont, så fick den vidkännas större förluster än sedermera. Det är ej alltid så säkert att ej de stora företagen gå omkull.

Denna Kammare bibehöll vid förra riksdagen kreditivbeloppet oförändradt, ehuru det sedermera vid gemensam votering nedsattes. Det påstods att hufvudsakliga anledningen skulle varit den här omtalade utgift af öfver 20,000 R:dr, som manufakturdiskonten hade att bestrida. Med den förmåga jag möjligen kan ega att bedöma menliga förhållanden, vågar jag tro att orsaken hvarföre det nedsattes den gången, var att det kom i så godt sällskap.

Vid förra riksdagen var det nemligen första gången någon minskning i jernkontorets kreditiv ifrågasattes. Nu tyckes meningen vara att fortsätta på samma sätt. Jag har varit med på den tid, då man ville tillämpa denna teori om successiva indragningar på allmänna diskonten, och riksdag för riksdag minska dess fond. Det gick under några riksdagar, men så gick det ej längre. Det blef stopp för den minskningen. Det kan väl hända att det blir stopp här också. Det är ju möjligt att, om manufakturdiskonten och jernkontoret kunna lefva några år ännu, äfven för dem en annan vind kommer att blåsa. Emellertid tror jag det vore lyckligt, om man kunde stanna på den punkt der man nu befinner sig, hvarföre jag får förena mig i det af Friherre Raab framställda yrkande, att kreditivbeloppet måtte oförändradt bibehållas.

Herr Wijkander: Hvad en talare från Kopparbergs län yttrade, om "bifasigter", anser jag aktningen för det Utskott, af hvilket jag genom Kammarens förtroende har äran vara ledamot, förbjuda mig att bemöta. Jag vill nu ej heller yttra mig om folkbanker; ty derom torde det vid 24:de punkten vara rätt stället att uttala sig; utan beder jag blott att få erinra den talare, som nyss hade ordet, att, hvad som här i Betänkandet förekommer ej endast är förslag till redaktionsförändringar, utan äfven besvarande af de i detta ämne väckta motioner, som Utskottet behandlat. Jag tror ej, att meningen kan vara, när Utskottet t. ex. i 12:te punkten hemställt, att Herr Rydqvists motion icke må bifallas, att detta skall vara en redaktionsförändring. Lika litet tror jag, att Kammaran förutsätter, att 13:de punkten utgör ett redaktionsförslag. Det är nemligen endast ett yttrande med anledning af Herr Wijks motion; hvaremot redaktionsförslaget återfinnes å 32:dra sidan, så att till det fel, som nämnde talare antydt, har Utskottet åtminstone ej gjort sig skyldigt. För

öfrigt tror jag, att vill man betona, hvad som varit grundtanken hos Banko-Utskottet både vid denna och föregående riksdagar, nemligen den grundsats att, om näringarne skola erhålla anslag och understöd, så böra dessa voterats i annan form och utgå af andra medel samt föreslås af annat Utskott än Banko-Utskottet, eller med andra ord att detta lämpligast sker genom direkta anslag, då är den rätta vägen efter min uppfattning den, som vid denna riksdag redan blifvit beträdd, i det Kamrarnes på Stats-Utskottets förslag beslutit borttagande af den utgift af 21,000 R:dr, som hittills ålegat manufakturdiskonten att årligen utgifva till Riksgäldskontoret, såsom ersättning för de å Riksstaten numera öfverflyttade, tillförene af berörda fonds vinstmedel omedelbart bestridda anslag till teknologiska institutet. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till punkten och dels att Kammaren, med afslag derå, måtte besluta, att det ifrågavarande kreditivet skall bibehållas vid dess nuvarande belopp, 1,750,000 R:dr; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 13:de punkten i Banko-Utskottets Memorial N:o 8, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna punkt och beslutar, att det ifrågavarande kreditivet skall bibehållas vid dess nuvarande belopp, 1,750,000 R:dr.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit såhunda:

Ja — 44;

Nej — 35.

14:de punkten.

Bifölls.

15:de punkten.

Herr Troilius: Jag erkänner, att jag ej blifvit öfverraskad af det afstyrkande utlåtande, som kommit min motion till del ifrån Banko-Utskottet, så mycket mindre som jag finner utaf motiveringen, att Bankofullmäktige redan på sitt sätt förekommit Utskottet,

och sjelfva varit betänkta på, att det gamla kreditivet, som Jernkontoret innehade, skulle förvandlas från dess hittillsvarande förslagsnatur till vanligt kassakreditiv och öfverflyttas till Diskontokontoret.

Såsom min motion innehåller, hade ifrågavarande, Jernkontoret beviljade kreditiv tvänne ändamål; det ena att lemna jernhandteringen idkare förslag till sin rörelses bedrivande; det andra att den räntevinst, som uppkom, och som ej var så ringa, då Banken endast tog 3 procent och Jernkontoret erhöll 5 procent, skulle användas till jernhandteringen tekniska utveckling genom anställande af rön och försök m. m. Den sistnämnda fördelen minskades betydligt och nästan försvann, då kreditivräntan höjdes från 3 till 4 procent, och då det sålunda endast var en skilnad af en procent på den ränta man gaf, och den man fick. Ännu mera var detta händelsen, då sistlidne Riksdag minskade kreditivets belopp från 900,000 R:dr till 750,000 R:dr. När jag derjemte tager i betraktande den stora tillökning i jernstillverkningen, som under sednare åren egt rum, så kan jag ej underlåta att påstå, att det gamla kreditivet numera ej uppfyller det dubbla ändamål, hvarför det blifvit gifvet; ty den form, det har, medför ingen lättnad för anställande af rön och försök, då detsamma har helt och hållet sina egna räkenskaper och fördelas i bestämda proportioner dels efter vissa särskilda grunder, dels efter föregående års vågförda manufaktursmiden.

Det som nu bjudes Jernkontoret, är ett kreditiv af helt annan natur; och jag kan ej neka, att det, i den form som blifvit derät gifven, medför lättnad för den rörelse Jernkontoret har; men derigenom beröfvas jernhandteringen helt och hållet det understöd, som den haft genom det gamla kreditivet i och för dess tekniska utveckling; ty det gamla kreditivet var sådant, att Jernkontoret var skyldigt att hålla det ute, och Banken påyrkade, att det alltid skulle vara ute; men detta måste ständigt omsättas, om det skall uppfylla sitt ändamål. Derföre blifver ränteskilnaden ännu mindre än förut, så mycket mer som kreditivets belopp är föreslaget att nedsättas från 750,000 R:dr till 600,000 R:dr. Emellertid och med afseende på den utgång, som förra frågan om kreditivet till manufakturdiskonten fått, vill jag ej för närvarande framställa något yrkande.

Herr Wallenberg: Det sätt, hvarpå Jernkontoret skött sina penningaffärer, har otvifvelaktigt lemnat jernhandteringen långt kraftigare understöd, än hvad som skett, då det hade det större kreditivet; och jag tror, att det ej är någon olägenhet för Jernkontoret att få ett rent affärskreditiv på Riksbanken. Detta är väl långt bättre än ett kreditiv i form af gåfva, som endast medför förpligtelse och således ej är af någon egentlig vinst. Då det dessutom är oegentligt att på omvägar bevilja en förmån, som borde och skäligen kunde beviljas genom ett direkt anslag, så åsyftar detta förslag ej annat än en förenkling. Ur denna synpunkt och i den förhoppning, att Riksdagen framdeles måtte taga i betraktande behofvet af understöd i direkt form, tror jag det är i Jernkontorets eget intresse klokast att nu bifalla ifrågavarande Betänkande.

Friherre Tersmeden: Jag beklagar, att Banko-Utskottet, vid behandlingen af denna fråga, icke har tagit de begge punkterna, nemligen 15:de och 16:de, som röra kreditivet till Jernkontoret, i ett sammanhang, så att de jemväl kunnat i sammanhang här behandlas. Då emellertid Kammararen redan beslutat, att betänkandet skall föredragas punktvis, så torde det vara försent att framkomma med förslag, att dessa båda punkter nu skulle tagas i ett sammanhang; men det torde måhända vara tillåtet att yttra sig om begge på en gång.

Hvad beträffar 15:de punkten och den deri föreslagna nedsättningen af kreditivet från 750,000 R:dr till 600,000 R:dr, hvilket utgör en fortsättning af hvad som beslöts vid förra riksdagen, då den första nedsättningen skedde från 900,000 R:dr till 750,000 R:dr, så hade jag trott att, med afseende på den stora betydelse jernhandteringen eger, det kreditiv, som för närvarande är lemnadt åt Jernkontoret, väl ej kunde anses för högt; men derom torde nu ej vara värdt att mycket tala, särdeles efter den utgång som voteringen i förra frågan visat, och hvarigenom Kammararen funnit skälighet att nedsätta kreditivet för manufakturdiskonten. Deremot får jag yttra den åsigten, att det förslag, som dessa båda punkter innehålla, är för Jernkontoret såsom sådant af stor fördel. För närvarande, så snart penningar inflyta, så vet man att de lånas ut; men dessa lån hafva aldrig varit just särdeles stora. Äfven när kreditivet var 900,000 R:dr, och ju mera kreditivet minskats, desto mera hafva naturligen äfven dessa lån minskats.

Den förste talaren fästade uppmärksamheten derpå, att ett af hufvudändamålen med detta kreditiv var att genom ränteskilnaden bidraga till den så kallade rön- och försöksfonden, men att detta ändamål mest blifvit upphäfdt, emedan räntebesparingen för Jernkontoret vore särdeles knapphändig. Men på det sätt, som detta kreditiv nu blifvit föreslaget, kan det verkligen göra större nytta åt Jernkontoret, derigenom att ett verk af den omfattning, och som har så stor egen penningrörelse, väl kan behöfva ett sådant kassakreditiv.

Jag är således tacksam för det tillstyrkande, som Utskottet gjort och hvarigenom detta kreditiv kommer att behandlas af den auktoritet, under hvars styrelse beviljandet af kreditiv i allmänhet sker. Jag vill derföre ej motsätta mig bifall till 15:de punkten, likväl under förbehåll att äfven den 16:de blifver bifallen.

Friherre von Schwerin: Det tyckes vara mera skäl både för Riksbanken och Jernkontoret, att detta kreditiv blifver ett verkligt affärskreditiv, än att man skall låna kassa åt andra; äfvensom att å andra sidan Staten gifver direkt understöd åt jernbruksrörelsen. Man har sagt, att landtmannen skulle taga illa upp, att jernhandteringen uppmuntras; men detta tror jag ej är fallet, ty der vid lag existerar en solidaritet emellan de särskilda näringarne, så att hvad den ena får, det vinner äfven, om än indirekt, den andra på. Jag får yrka bifall till Utskottets hemställan och derjemte förklara, att jag i likhet med Friherre Tersmeden önskar, att äfven 16:de punkten måtte bifallas.

Friherre Raab, Adam: Jag begärde egentligen ordet för att yrka afslag på denna punkt, och att det gamla kreditivet måtte bibehållas; men då jag hört motionären själf vara belåten med en minskning af kreditivet med 150,000 R:dr, och jag derefter hört Friherre Tersmeden, som känner förhållandena bättre än jag, också nöja sig med denna nedsättning, så står jag här förstummad och vill icke göra något yrkande i frågan. Jag hade trott, att då jernhandteringen är den första näringen i vårt land, för att icke tala om trävarurörelsen, det hade varit skäl att, på allt sätt man kunde, se den till godo, för att denna näring, som dock nu lefver ett aftynande lif, skulle kunna upprätthållas.

Ur denna synpunkt hade jag ansett, att man borde främja dess fördel; men då ingen yrkat bifall till Herr Troilli motion, så vill jag ej heller göra det.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

16:de—19:de punkterna.

Bifölls.

20:de punkten.

mom. 1.

Första stycket.

Bifölls.

Andra stycket.

Herr Ekman: Med hänvisande till min vid slutet af detta betänkande vidtagna reservation, ber jag få hemställa, att Kammaren, med afslag på Utskottets förslag, måtte besluta, att fonden för utlåning med omsättningsrätt bestämmes till förutvarande belopp af 9,600,000 R:dr. Några andra skäl för en förhöjning torde ej kunna anföras, än de som finnas i Utskottets eget utlåtande, och just dessa af Utskottet anförda skäl kunna efter min tanke väl återopas såsom motiver för bibehållande af denna fonds nuvarande belopp, men ej för en höjning af densamma.

Friherre Skogman: Det var egentligen ej om dessa två rader, som jag ämnade yttra mig, utan om hela mom. 1 i sammanhang, hvarföre jag får anhålla att, sedan hela momentet blifvit föredraget, få härtill återkomma.

Herr Peyron: När man läser de af Utskottet anförda motiver i afseende på nu ifrågavarande punkt, så skulle man kunnat hoppas, att Utskottet kommit till ett annat resultat än att öka fonden för utlåning med omsättningsrätt. Jag måste beklaga, att Utskottet ej

tagit ett annat steg och tvärtom minskat denna fond; ty omsättningsutlåningen, hvilken hufvudsakligen sker mot borgen, är icke egentligen en bankrörelse, hvarföre jag ansett, att statsbanken aldrig minst borde fortgå på denna väg och genom denna rörelse fastlåsa så stor del af sina fonder. Jag får derföre anhålla om afslag på Utskottets hemställan och förenar mig i Herrar Ekmans och Wijkanders reservation.

Friherre Raab: Den lilla tillökning af 400,000 R:dr, som Utskottet föreslagit i fonden för utlåning med omsättningsrätt, är så obetydlig, att det ej kan vara för sjelfva beloppet, utan för syftningen att öka denna fond, som de Herrar uppträdt. hvilka nu yrkat afslag på Utskottets hemställan. För min del godkänner jag deremot den riktning, som nu blifvit beträdd eller att öka fonden, och jag vill derföre yrka bifall till Utskottets förslag, att till densamma anvisas ett förlag af 10,000,000 R:dr. Utskottet säger i sitt Betänkande pag. 24: "äfvén de enskilda bankinrättningarne förse dessa näringsidkare med lån, icke allenast, såsom med orätt påstås, på 6 månader eller mindre, utan, hvad de flesta banker beträffar, med återbetalning delvis." Ja, detta är nog sannt under goda tider, då det finnes öfverflöd på penningar; men om tillgången är mindre god, så fås ej dessa omsättningar, och derföre kan ingen våga taga några lån, som man ej vet sig kunna återbetala på 3, 4 eller 6 månader. Deremot äro de lån, som erhållas i Riksbanken med omsättningsrätt, verkligt fördelaktiga ej allenast för en och annan näring utan äfvén för jordbrukarne. Jag minnes mycket väl, när jag såsom yngre landbrukare behöfde taga lån, att jag ansåg det mycket fördelaktigt att kunna omsätta dessa lån i Riksbanken. Att man anser lån med omsättningsrätt äfvén i Norge såsom särdeles fördelaktiga, visar sig deraf, att ej mindre än 80 millioner sparbankspenningar äro utlånta med omsättningsrätt och det med inbetalning af endast $\frac{1}{10}$ vid hvarje förfallotid; och då torde det ej vara för mycket, om en så liten fond som 10 millioner utlånas här i landet med omsättning af en femtedel hvarje gång. Hittills har man haft den ressur, då man ej kunnat få något lån eller blifvit mindre vänligt bemött, eller ock blifvit uppsagd i enskilda bankerna, att kunna få ett lån i Riksbanken. Detta är ännu en ressur, som folket sätter värde på, och såvida Banken uppfyller sin bestämmelse i detta fall, är denna en af de nyttigaste grenar af bankrörelsen, som för näringarne kunna ega rum; ehuru jag visserligen erkänner, att stor del af fonden ej kan utlånas på längre tider. Jag får således yrka bifall till Utskottets hemställan.

Friherre von Schwerin: Då äfvén jag reserverat mig emot Utskottets förslag, anser jag min pligt vara att nu yttra några ord i frågan. Det är min öfvertygelse, att, om en bank skall kunna rätt skötas, höra dess tillgångar när som helst vara tillgängliga. I synnerhet bör detta vara förhållandet med Sveriges Riksbank, som har till ändamål att upprätthålla myntvärdet. Öka vi fonden för utlåning med omsättningsrätt med 400,000 R:dr, så öka vi på samma gång svårigheten för Riksbanken att komma åt sina medel och att

hålla myntet uppe i det värde, det skall hafva. Friherre Raab har yttrat, att dessa lån med omsättningsrätt äro särdeles fördelaktiga isynnerhet för den mindre jordbrukaren, och han nämnde äfven, att i Norge 80 millioner sparbanksmedel äro utlånade med omsättningsrätt. Det är sannt att dylika lån kunna vara fördelaktiga för allmänheten, men jag påstår, att de ur bankens synpunkt äro ofördelaktiga, då det icke kan vara med bankens intresse öfverensstämmande att vara bunden vid en viss bestämd ränta. Äfven våra sparbanker lemna lån med omsättningsrätt, men dessa banker hafva ingenting med myntvärdets upprätthållande att göra. Jag för min del anser de ifrågavarande lånen så mycket olämpligare som de medföra ett moraliskt ondt, nemligen borgensförbindelserna, och dessutom genom den respitmånad, hvaraf låntagaren eger att vid hvarje omsättning begagna sig, på sätt och vis uppmuntra till slarf.

Jag yrkar, på grund af hvad jag anfört, afslag å Utskottets förslag och fondens bibehållande vid dess nuvarande belopp 9,600,000 R:dr.

Herr Rydqvist: Om bankmessighet består deri, att en bank, under iakttagande af nödig försigtighet, söker att förtjena så mycket som möjligt och för sådant ändamål, när omständigheterna dertill föranleda, höjer utlåningsräntan och skärper utlåningsvilkoren i öfrigt, så mycket omständigheterna möjligen medgifva; så kan ingen påstå, att Sverges Riksbank någonsin varit skött på ett bankmessigt sätt. Personer finnas, som vilja bringa det derhän, att denna banks lånerörelse småningom skall upphöra, och här har nyss blifvit sagdt, att understödjandet af näringarne i landet skulle vara ett för banken främmande ändamål. Detta förklarar det motstånd, förslaget om allmänna diskontfondens ökande med 400,000 R:dr från vissa håll röner. Man vill då snarare minska den, och meningen är väl att den slutligen skall helt och hållet indragas, så att endast de, som kunna begagna sig af korta papper och som derför kunna betala nästan hvilken ränta som helst, hädanefter skola blifva ensamme afnämare af bankens penningar. Ännu äro vi dock lyckligtvis icke på denna ståndpunkt, och jag är nog gammalmodig att anse, att Sveriges Riksbank gör sina egare, det Svenska folket, större gagn, om den i allmänhet skötes på sätt hittills skett, än om en motsatt princip skulle göra sig gällande. Hvad omsättningslånen beträffar, tror jag det vara af särdeles nytta för den mindre förmögne att mot ställande af nöjaktig säkerhet kunna erhålla penningar på de vilkor, som för dessa lån äro bestämda. Många mindre jordbrukare hafva blifvit räddade från undergång genom dessa lån. Jag medgifver, att det kan vara betänkligt att för så lång tid som 2½ år fastlåsa bankens kapitaler, men denna betänklighet måste vika, sedan vi vid behandlingen af frågan om bankovinstens användande blifvit upplysta om, att Riksbankens ställning är så förträfflig, att icke ett öre af bankovinsten behöfver reserveras för bankens konsolidering.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wijkander: Jag vill endast i största korthet besvara några här gjorda yttranden. En talare har nämnt, att det endast

är under goda penningetider, som privatbankerna bevilja omsättningslån. Jag har ingen erfarenhet i detta afseende, men är förhållandet sådant, göra de ju endast hyad i 27 § bankoreglementet är för Riksbanken föreskrifvet. Vidare har här blifvit sagdt, att diskontlånerna räddat många tusen personer från undergång. Icke heller detta vill jag bestrida, men jag påstår, att de gjort ett vida större antal olyckliga, genom det nät af borgensförbindelser som denna lånerörelse utsträcker öfver hela landet. De ärligen inkommande ansökningarne, att banken måtte efterskänka fordringar, grundande sig på obetänksamt ingångna borgensförbindelser, bilda en taffa, hvars mörka partier äro så dystra, att de icke behöfva färläggas. Friherre Raab har erkänt, att det icke är af någon betydighet, om den ifrågavarande fonden höjes till 10 millioner. Det är just på samma grund, som reservanterna stödt sitt yrkande, att fonden icke måtte ökas. För banken är det obestriddigen likgiltigt, om fonden ökas med de 400,000 R:drne, men ett bifall till den föreslagna förhöjningen skulle utan tvifvel framdeles åberopas till stöd för ett fortgående på samma bana, hvilken en talare från Elfsborgs län har medgifvit icke kan eller bör beträdas, då han erkänt, att det kan vara betänkligt för en bank att lemna lån på så lång tid som $2\frac{1}{2}$ till 3 år. Huru man än må häna ordet "bankmessighet", är det dock klart, att en institution, som är skyldig göra stora utbetalningar på bestämda tider, måste kunna skyndsamt och säkert äfven indraga sina fordringar. Dessa fordringar måste nemligen kunna indrifvas inom *samma* tid, som betalningen af ett motsvarande belopp skulder kan af banken utkrävas. Jag för min del instämmer med Herr Ekman.

Herr Wallenberg: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om icke Banko-Utskottets ordförande åberopat den temligen föråldrade frasen, att Riksbanken har till sin uppgift att upprätthålla myntvärdet i landet. Detta åliggande tillkommer nemligen Kongl. myntverket, då det deremot åligger Riksbanken att inlösa sina sedlar och honorera sina förbindelser. Då jag är öfvertygad, att mina åsikter i den förvarande frågan äro så kända, att jag icke nu behöfver upprepa dem, inskränker jag mig, sedan jag funnit, att Kammarens åsikter gå i samma riktning, till att anhålla om afslag å Utskottets förslag och bifall till Herr Ekmans reservation.

Grefve Posse: De som önska den allmänna diskontfondens höjande, hafva påstått, att diskontlånerna i väsendtlig mån bidraga till våra näringsars upphjelpande. Är detta en sanning, följer deraf att flertalet af låntagare i allmänna diskonten skulle utgöras af näringsidkare. Jag för min del tror dock, att de låntagare, som der förekomma, i allmänhet icke kunna komma under rubrik af näringsidkare. Finge man rätt reda på allmänna diskontfondens mysterier, så tror jag, att man der skulle finna låntagare i stor mängd som äro allt annat än näringsidkare. Hyad man än har att säga om privatbankerna, kan man dock icke påstå, att de äro illa skötta. Jag tror, att inom alla sådana banker länens beviljande helt och hållet beror på de respektive direktionernas bepröfvande. Här synes den tendens vilja göra

sig gällande, att Riksdagen bör öfvertaga bankdirektionens åliggande i detta fall. Vi hafva visserligen ännu icke pröfvat några speciela lån, men det är möjligt, att den dag icke är långt aflägsen, då vi komma att göra det, om vi skulle följa deras åsigt, som vilja att vi *här* i Kammarrens skolabestämma på hvad sätt penningarne skola utlånas. Min enskilda öfvertygelse är emellertid den, att ju mindre man reglerar, desto bättre är det. Den ifrågasatta förhöjningen, som af åtskilliga betraktas såsom en opinionsyttring, afser visserligen en obetydlighet, men måste jag för min del motsätta mig den och förklarar mig derföre med Herr Ekman.

Friherre Raab: Då jag icke i likhet med den ärade talaren på Stockholms-banken kan hoppas, att ett enkelt tillkännagifvande, att mina *åsikter* i denna fråga äro af Kammarrens kända, skall vara tillfyllest för att göra anspråk på deras genomförande, vill jag i korthet bjuda några skäl för dem. Vi veta alla, att våra näringar ligga nere, och det kan icke bestridas, att diskontlånen äro för deras upphjelpande af största vikt, ty skall man kunna uträtta något med lånta penningar, måste lånen vara så ställda, att icke betalningstiden alltför snart, exempelvis efter 3 å 4 månader, inträffar. Jag anser derföre, att då banken har till ändamål ej blott att upprätthålla myntvärdet, utan ock att understödja "näringsarne", denna fond snarare bör ökas än minskas, och detta så mycket heldre som banken gjort mindre förluster på denna än på någon annan fond. Hvad borgensförbindelser beträffar, erkänner jag, att de för mången medfört olycka, men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att man genom accepterandet af en vaxel ikläder sig fullt samma betalningsskyldighet, som en borgensförbindelse medför. På grund af hvad jag anført, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Rydqvist: Jag är till en del förekommen af den sist ärade talaren genom de *åsikter*, han uttalat om borgenssystemet, men har dock begärt ordet för att bemöta en talare på Wermlands-banken, som fästade Kammarrens uppmärksamhet på det sorgliga förhållandet, att borgensförbindelserna vållat tusentals familjers ruin. Detta kan icke bestridas, och jag för min del har alltid varit en hatare af borgenssystemet; men jag hyser likväl den öfvertygelsen, att det inrikes vaxelsystem, som man på sednare tider velat forcera, icke är mindre olyckligt än borgenssystemet, och att således en vaxel, som icke är ett verkligt affärspapper, utan allenast beviset om ett fingeradt aftal mellan trassenten och acceptanten, icke i något hänseende har företräde framför en revers med borgen. Man ser ofta af *tidningarne*, att *torpare* och *husmän* cederat bonis, och vill man närmare undersöka orsaken till dessa cessioner, skall man ofta nog finna att den ligger i en accepterad vaxel. Jag anser derföre, att vaxelsystemet lika lätt kan medföra olycka som borgenssystemet.

Friherre von Schwerin: Herr Wallenberg har egnat mig en liten apostrof, som nogsam utvisar, att så kalladt härklyfveri trifves ej blott inom det filosofiska utan jemväl inom det finansiela gebitet. Såsom gen-

måle torde det tillåtas mig få erinra, att det finnes en § i Regeringsformen, den 72:dra, som ingendera af oss ser med blida ögon. Den §:en innehåller, att Riksdagen allena eger rätt att genom banken utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas, samt att dessa sedlar skola vid anfordran efter deras lydelse af banken med silfver inlösas. Om jag nu yttrat, att Riksbanken har till uppgift och åliggande att upprätthålla myntvärdet, kan detta fullt försvaras, men måhända hade det varit mera exakt, om jag vägt mina ord på guldvigt och i stället för myntvärde sagt silfvervärde.

Med afseende å jemförelsen emellan vexlar och borgensförbindelser, vill jag blott anmärka, att, om ock en likhet förefinnes emellan så kallade complaisancevexlar och borgen, är detta åter icke fallet med vanliga vaxlar, hvilka representera en fordran, som grundar sig på verklig affär. De fingerade vaxlarna borde aldrig finnas, och blifva äfven alltmera sällsynta, ju mera ett verkligt affärslif utvecklar sig.

Jag vidblifver mitt yrkande om bifall till Herr Ekmans förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, och dels att Kammaren, med bifall till samma punkt i öfrigt, måtte besluta, att det ifrågavarande förslaget skall bibehållas vid sitt nuvarande belopp, 9,600,000 R:dr; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på sistberörda yrkande, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Friherre Raab begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller andra stycket i 1:sta mom. af 20:de punkten i Banko-Utskottets memorial N:o 8, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, beslutar Kammaren, med bifall till ofvanberörda stycke i öfrigt, att det ifrågavarande förslaget skall bibehållas vid dess nuvarande belopp, 9,600,000 R:dr.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—15;

Nej—58.

Tredje stycket.

Friherre Skogman: Då punkten tjugufördes till behandling,

hade jag föreställt mig, att dess första moment i sin helhet skulle föredragas. Jag blef derföre något öfverraskad, när klubban föll efter föredragning af blott de tre första raderna i momentet. Beslut i afseende derå är emellertid redan fattadt, och vid sådant förhållande gagnar det icke till mycket att numera framställa någon erinran vid Utskottets förslag i den förevarande delen af momentet. Jag kan dock icke underlåta att anmärka, hurusom genom den uppställning, Utskottet gifvit §:n, dess innehåll, enligt min uppfattning, blifvit så sammanrördt, att det innefattar ett riktigt virrvar af tankar.

I sjelfva saken vill jag blott påpeka, att då i §:n 51 af nuvarande bankoreglemente uttalats den sunda åsigt, att alla bankens för utlåning tillgängliga medel, med undantag af dem, som äro afsedda till omsättningslån, skola sammanföras i den fond, som hittills burit benämningen Handels- och näringsdiskontfonden, så har det nu lyckats Utskottet att, om icke utplåna, så åtminstone till den grad undandölja densamma, att man riktigt får leta för att kunna upptäcka den. Jag måste beklaga att så skett och kan icke annat än uttala den förhoppning, att Banko-Utskottet vid en blifvande riksdag må föreslå en återgång till det nuvarande stadgandet.

Öfverläggningen förklarades slutad och den ifrågavarande delen af momentet bifölls.

Mom. 2.

Herr Wallenberg: Jag anhåller, att Kammaren, med tillämpning af sitt nyss fattade beslut i fråga om beloppet af omsättningslånefonden, behagade bifalla momentet med den förändring, att de i momentet förekommande siffror sättas lika med de uti nuvarande bankoreglementets § 53.

Herr Ekenman: Början af momentet lyder sålunda: "Fördelningen emellan diskont- och lånekontoren af såväl Handels- och näringsdiskontfondens rörelsemedel som den till utlåning med omsättningsrätt anvisade fond ankommer på Fullmäktige." -- Den tanke, Utskottet härmed velat uttrycka, gillar jag fullkomligt; men jag kan icke annat än anse det vara ologiskt, att Utskottet sedermera föreslår en definitiv fördelning på diskont- och lånekontoren af de ifrågavarande medlen. Jag anhåller derföre, att Kammaren behagade bifalla momentet med uteslutande af den del deraf, som afhandlar sifferfördelningen.

Skulle emellertid detta mitt yrkande icke vinna bifall, hemställer jag, att momentet måtte bifallas med den af Herr Wallenberg föreslagna förändring.

Herr Wijkander: Tycke och smak äro, som bekant, ganska olika. Nyss yttrade sig en talare om förträffligheten af redaktionen i bankoreglementets nuvarande § 53. Den siste talaren deremot klandrade Banko-Utskottet för att det bibehållit en mening uti berörda paragraf. Och behaga flera af Herrarne yttra sig, torde vi

möjligen få emottaga flera prof på individernes olika "tycke och smak." Måne det lönar mödan att tvista i dessa frågor? För min del inskränker jag mig att yrka det Kammaren bifaller Utskottets förslag med den af Herr Wallenberg tillstyrkta förändring.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels af Herr Wallenberg, att momentet skulle bifallas med den förändring, att de deri förekommande summor utbyttes emot de belopp, som finnas intagna i 53 §:n af nu gällande reglemente och dels af Herr Ekenman, att momentet måtte bifallas med uteslutande af sednare delen deraf, som börjar med orden: *börande likväl* etc.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på Herr Wallenbergs ofvanberörda yrkande och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Mom. 3.

Bifölls.

21:sta och 22:dra punkterna.

Biföllos.

23:dje punkten.

Friherre Skogman: Jag tager mig friheten fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att, med den lydelse § 53, jemlikt Utskottets förslag, erhållit, benämningen "allmänna diskontfonden" måste anses hafva upphört; och hemställer jag derföre, att nämnda ord måtte ur momentet uteslutas, och i stället införas den antagna benämningen "fonden för utlåning med omsättningsrätt," hvarigenom momentet komme att lyda sålunda: vid utlåning från fonden för utlåning med omsättningsrätt utgör räntan fem procent och afdrages i förskott.

Herr Rydqvist: I förevarande moment föreslår Utskottet, att förskotts-räntan skulle erläggas för omsättningslånen, men deremot icke vidare för lån från Handels- och näringsdiskontfonden. Utskottets motivering för förändringen innehåller, bland annat, "Utskottet behöfver knappast erinra, att det nyss anförda icke kan hafva afseende på diskonteringen af vaxlar, enär denna är af en med utlåning fullkomligt olika natur, i ty att vexeldiskonteringen utgör ett köp, vid hvilket diskontot måste genast afdragas, emedan vexelns försäljare i regeln är en annan än den, af hvilken den slutliga betalningen skall uttagas." Detta är nu fullkomligt riktigt hvad vaxlar beträffar; men alldeles enahanda är förhållandet med accepterade anvisningar, accepterade räkningar och löpande förskrifningar, ställda till innehafvaren. Vid sådant förhållande och då det är Fullmak-

tige förbehållet, att höja och sänka räntan, såsom Utskottet jemväl sjelft erinrar, kan jag icke inse hvarföre Riksbanken skulle betagas förmånen att på förhand afdraga räntan, hvarföre jag anhåller om afslag å de af Utskottet föreslagna förändringar och momentenas bibehållande, sådana de återfinnas i nuvarande reglementet.

Grefve Mörner, Axel: Det har redan af en föregående talare blifvit påpekadt, hurusom den i momentet förekommande benämningen "allmänna diskontifonden" numera icke kan i bankoreglementet qvarstå. Men härförutom vill det synas mig, som om emot momentet kunde framställas ännu en anmärkning och denna ganska väsendtlig. Uti momentet har nemligen bibehållits bestämmelsen om räntans fixa belopp, fem procent, som skulle erläggas i förskott. Att, efter de med afseende å lånerörelsen beslutade förändringarne, bibehålla denna bestämmelse och sålunda binda händerna på banko-styrelsen, kan jag icke anse vara lämpligt, utan borde, efter min föreställning, det öfverlåtas åt Fullmäktige att bestämma räntan efter sig företeende omständigheter, hvilket äfven iakttagits med afseende å kreditiven. Då emellertid icke någon förändring härutinnan af Utskottet föreslagits och motion ej heller derom är väckt, lämnar yrkande derom nu ej kunna framställas; men jag tager mig friheten hemställa, huruvida icke momentet, då anmärkning jemväl förekommit emot redaktionen, borde till Utskottet återremitteras i den syftning, att Utskottet, samtidigt med redaktions-förändringen, måtte föreslå den förändring i sak, att Fullmäktige skulle bemyndigas att bestämma utlåningsräntan så väl vid fonden för utlåning med omsättningsrätt som vid Handels- och närings-diskontifonden. Då Kammararen redan förut beslutat återremiss af en annan punkt, torde någon synnerlig tidsutdrägt icke böra befaras, derest äfven detta moment återremitteras.

Friherre Skogman: För min del kan jag icke biträda den sista värde talarens åsigt, att bestämmandet af räntefoten vid utlåning från fonden för utlåning med omsättningsrätt, borde öfverlemnas åt Fullmäktige. Om detta bestämmande skulle uppdragas åt Fullmäktige, vore väl meningen, att Fullmäktige skulle deraf taga sig anledning att stundom förändra räntefoten. Sådant har förut en gång, för ungefär nio år sedan, varit försökt, men verkställigheten deraf har befunnits medföra så stora svårigheter, att man ansett lämpligast att återgå till den gamla bestämmelsen. Vid en förändring härutinnan vore första frågan, huruvida, sedan ett omsättningslån blifvit beviljadt emot fem procent, denna räntefot skulle vexla vid omsättningarne. Då nu samma lån omsattes fem å tio gånger, skulle genom förändring i räntefoten vid de olika omsättningarne kunna förorsakas en sådan röra, att jag trotsar någon att kunna hålla reda på dem. Med utsigt till de deraf föranledda svårigheterna, är det antagligt, att Fullmäktige skulle i det längsta akta sig för att ändra räntefoten, och då, såsom jag redan nämnt, sådan åtgärd förut vidtagits, men befunnits olämplig, hemställer jag, att Grefve Mörners yrkande icke måtte vinna Kammararens bifall, utan att momentet må bifallas, med iakttagande af den af mig föreslagna redaktions-förändring.

Herr Ekman: Benämningen "allmänna diskontfonden" har naturligtvis genom förbiseende influtit i stället för "fonden för utlåning med omsättningsrätt." Jag biträder derföre Friherre Skogmans förslag till redaktions-förändring; och instämmer tillika i hvad Herr Friherren anför med afseende å Grefve Mörnens yrkande, helst, derest Fullmäktige skulle bestämma räntefoten olika vid olika tider, ej blott svårighet för omsättningslånens handhafvande skulle föranledas, utan jemväl missnöje torde uppväckas hos den låntagande allmänheten.

Beträffande anmärkningen emot Utskottets förslag, att räntan vid utlåning från Handels- och närings-diskontfonden skulle erläggas först vid lånets inbetalning, vill jag endast erinra, att förskottsränta i sjelfva verket innebär en förhöjning af räntefoten, och då Fullmäktige vid utlåning från denna fond ega bestämma räntefoten, kan jag icke finna någon anledning, hvarföre stadgandet om förskottsränta vid lån från denna fond skulle bibehållas. Om Riksbanken nu tager initiativet till att afskaffa förskottsränta vid vanliga lån, torde andra penningeanstalter följa exemplet, och detta torde blifva till gagn för allmänheten.

Jag anhåller, att momentet måtte bifallas med den af Friherre Skogman föreslagna förändring.

Herr Ekenman: Jemte det jag anser mig böra uttala den åsigt, att det icke vore välbetänkt att åt Fullmäktige öfverlemna bestämmandet af räntefoten vid omsättningslån, enär deraf, för den händelse Fullmäktige bestämde räntan olika vid olika tidpunkter, kunde hos allmänheten alstras ovilja, ber jag att få nämna, att någon synnerlig praktisk svårighet af en olika räntefot icke torde vara att befara, ty sedan ett omsättningslån en gång vore beviljadt, kunde med afseende å *det* lånet icke en förändrad räntefot hafva något inflytande, utan droge det samma ränta under hela omsättningstiden. Denna rörelsegren är för öfrigt den, som minst af alla vållat Riksbanken förluster.

Jag yrkar bifall till momentet, med den af Friherre Skogman föreslagna förändring.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels af Friherre Skogman, att punkten måtte bifallas med utbyte af orden *allmänna diskontfonden* emot ordet *omsättningsfonden*; dels att punkten skulle återförvisas och dels af Herr Rydqvist, att densamma måtte afslås och motsvarande stadganden i nu gällande reglemente oförändrade bibehållas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på bifall till punkten med ofvansagde förändring, då svaren utföllö med många ja jemte några nej; och förklarades ja hafva varit öfvervägande.

24:de punkten.

Herr Reuterswärd: Innan denna punkt afgöres, skulle jag önska, att någon af Banko-Utskottets ledamöter behagade gifva en definition på hvad som menas med "så kallade folkbanker." Jag har mig nemligen icke bekant, om några sådana finnas, och hvad slags rörelse de bedrifva. Tillika skulle jag önska att, för den händelse det upplyses att sådana banker finnas, det måtte meddelas, huruvida dessa bankers rörelse är så fotad, att de kunna ställa tillräcklig säkerhet för de kassakreditiv, som Riksbanken skulle bevilja dem.

Grefve Mörner, Oscar: Med förvåning har jag sett, att Banko-Utskottet ansett sig böra föreslå beviljandet af fyra procent kassakreditiv åt så kallade folkbanker samtidigt dermed, att tendens gör sig gällande, att indraga kreditiven till manufakturdiskonten och jernkontoret, synnerligast då så kallade folkbanker äro inrättningar, om hvilkas tillvaro man knappast har sig något bekant.

Sveriges Riksbank har befunnit sig i ganska egendomliga förhållanden. Egentligen behandlas den icke såsom en bank, utan såsom en institution, som en hvar anser sig kunna plocka. Den är ju i viss mån en barmhertighetsinrättning och icke en bank! Från den banan torde det dock vara på tiden att återvända, på det man om sidor kunde komma derhän, att banken komme att motsvara hvad man menar med en bank.

Nu skulle jag visserligen icke hafva något emot om kreditiv-rätten för sparbanker komme att upphöra, och desslikes för manufakturdiskonten och jernkontoret; men då ett sådant yrkande icke torde kunna vinna bifall, anhåller jag allenast, att ordet "så kallade folkbanker" måtte uteslutas.

Herr Wijkander: Jag skulle väl svärigen kunna påräkn Kammararens uppmärksamhet, om jag ställde mig ett par föregående talares yrkanden till efterrättelse och nu försökte att lemna en redogörelse för begreppet *folkbank*, ej mindre än för de resultat, som erfarenheten redan visat, kunna på denna väg erhållas för de arbetande klassernas höjande så väl i moraliskt, som ekonomiskt, hänseende, men tror mig dock vara pliktig erinra derom att sådana inrättningar verkligen finnas i landet, nemligen *en* i Örebro, *en* i Gefle och *en* i Sundsvall, hvilka alla hafva solidarisk ansvarighet, att det vidare finnes *en* i Stockholm, hvilken dock ännu icke trädt i verksamhet och hvars stadgar grunda sig på 1848 års lag för aktiebolag, samt att Örebro folkbank redan haft i Riksbanken kreditiv, såsom med sparbanker jemförlig, men förlorat denna förmån, till följd af en vidtagen redaktionsförändring i bankoreglementet. Dessa så kallade banker torde, så snart de grunda sig på sjelfhjelp och solidarisk ansvarighet samt äro organiserade efter det Schultze Delitschska sparkassesystemet, kunna äfven med ganska mycket skäl anses med sparbanker jemförliga, hvaremot, när de icke äro solidariska, utan bildade på grund af aktielagen af år 1848, de höra till en helt annan kategori, samt icke heller af Utskottet ansetts kunna ifrågasättas till kreditiv rätt. Den omständighet, att en af dem redan haft kreditiv rätt i Riksbanken,

synes äfven bevisa att herrar bankofullmäktige sjelfve ansett dem med sparbanker likställda. Man har talat om säkerhet? Men jag tillåter mig, i berörda hänseende, erinra, att både folkbanker och sparbanker äro enligt reglementsförslaget tvungna att, innan de komma i åtnjutande af kreditivrätten, ställa säkerhet, som af bankofullmäktige pröfvas. De äro i detta hänseende icke likställda med jernkontoret och manufakturdiskonten.

En talare har önskat, att man skulle ur den föredragna punkten utstryka äfven kreditiven för sparbanker, jernkontoret och manufakturdiskonten. För denna uppfattning kunna ganska goda skäl anföras, men här föreligger ju icke denna fråga, utan endast huruvida, när sparbanker ega kreditivrätt, de folkbanker, som med dem äro jemförliga, böra insättas i samma rätt, som sparbankerna sedan många år ega, eller kanske ännu riktigare, böra återinsättas i samma rätt, som de redan egt och af hvilken de varit icke omtvistad besittning.

På grund af hvad jag sålunda, med den korhet, som den framskridna tiden gjort till en pligt, sökt ådagalägga, yrkar jag bifall till punkten i oförändradt skick.

Friherre von Schwerin: Jag var visserligen ej närvarande i Utskottet, då 24:de punkten af förevarande Betänkande der behandlades, och kan således ej redogöra för de motiv som vid behandlingen framgingo. Jag tror dock att, hade jag varit med, äfven jag skulle yrkat bifall. Efter min uppfattning äro nemligen dessa folkbanker, som äro inrättade efter ett tyskt system, särdeles gagneliga för arbetaren, genom att göra krediten åtkomlig äfven för honom. Detta system har lyckats så väl, att, när 1867 det i Paris var en stor concours för att bedöma hvilka anordningar som medfört största gagn för de arbetande klasserna, så tilldelades det stora priset åt Schultze-Delitsch just för införandet af dylika folkbanker i stor skala. Jag har nyligen genomläst en berättelse från Tyskland angående dessa bankers ställning. Alla skötas af direktioner, sammansatta dels af arbetarne sjelfva och dels af andra i saken bevandrade personer. Ingen har visat förlust — endast *en* hade förlorat några och tjugo floriner på sin rörelse.

Dessa inrättningar synas sålunda kunna göra mycken nytta och böra, enligt min tanke, af Staten understödjas; hvarföre jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag hör till dem, som motsätta sig Utskottets förslag i denna punkt, för så vidt det vidkommer de så kallade folkbankerna, om hvilkas natur jag ej har ett klart begrepp. Jag har visserligen under aftonens lopp fått del af reglementen för några sådana banker, men det är tydligt att, om man följer med diskussionen i öfrigt, man ej kan medhinna att taga kännedom om dokumenterna. Den lilla insigt, jag emellertid inhemtat om dessa inrättningar, är emellertid ej, det måste jag bekänna, egnad att stärka mitt förtroende till desamma. Först och främst är för mig den befallning obekant, som kan hafva bemyndigat Konungens Befallningshafvande att fastställa reglementen för folkbankerna. Jag

hyser tvifvel om hvad bindande kraft för fullgörandet af deras förpligtelser verkligen förefinnes, och tror ej att de rättigheter och skyldigheter, som innefattas i reglementet, hvilat på fastare grund genom Konungens Befallningshafvandes fastställelse af detta. Jag tror ej att man har särdeles mycken säkerhet. Om det nu emellertid är ett faktum att dessa banker kunna få kreditiv i vanlig ordning när de därför ställa tillräcklig säkerhet, så vet jag ej, hvarföre de skola uppföras under särskild kategori gemensamt med Statens inrättningar, som äro våra egna barn och hvilka man så småningom söker att äta ut. Det är som i den grekiska mytologien, der det berättas om dem som äto upp sina egna barn. Är det nu meningen att tillskapa ytterligare sådana privilegierade foster för att derefter börja den processen?

Herr Nordström: I denna punkt förekomma nu första gangen "folkbanker", likasom sedermera i det följande åtskilliga ganger, såsom speciela bankinrättningar, hvilka enligt förevarande punkt skulle, lika med sparbankerna, få åtnjuta förmånen af 4 procents ränta på sina kreditiv i Riksbanken, under det att på andra kreditiv räntan skulle efter penningställningen få af Fullmäktige bestämmas högre. Härvid må erinras, att en icke oväsentlig uraktlåtenhet från Utskottets sida här visar sig deruti, att det icke på något sätt förklarats hvad det under uttrycket "folkbanker" förstår, eller huruledes dessa inrättningar skola vara beskaffade för att få anses erbjuda erforderlig säkerhet för det kreditiv, som åt dem skulle få beviljas. Lagstiftningen vet heller intet om dessa banker, såsom något specifikt, och man känner således icke hvad det egentligen är, som i detta hänseende nu skall prövas och beslutas. Äro "folkbankerna" icke något annat, än sparbanker, behöfva de ej speciellt omförälas; äro de åter något annat, blir det nödigt, att tydligen i lagen och reglementet utsätta och bestämma hvad man dermed rätteligen menar och afser.

Detta blir dessutom så mycket mer nödigt, som så kallade "folkbanker" äro skapelser från den nyaste tiden, och, då man från andra länder söker upplysningar om deras begrepp och organisation, man der finner dem både i det ena och det andra afseendet förete icke obetydliga och icke oväsentliga variationer. Jag känner, efter hvad jag vågar tro, lika väl som någon annan den stora betydelse, de för de lägre folkklasserna flerstädes redan äga och allestädes kunna vinna, och förnekar för ingen del, att de en gång väl kunna blifva förtjenta att understödjas äfven på det nu föreslagna sättet; men så länge de grunder ännu icke äro fastställda, efter hvilka, med afseende på sakerheten för sina förbindelser, alla "folkbanker" måste rätta sig, anser jag detta understöd från Riksbankens sida, som dessutom skulle komma att bilda en ny kategori af de undantagsförhållanden, hvilka man nu i fråga om kreditivet för manufakturdiskontfonden vill söka upphäfva, ännu vara åtminstone för tidigt att bevilja, och hemställer därför, att orden: "och så kallade folkbanker" i denna punkt måtte utgå.

Grefve Mörner, Oscar: Banko-Utskottets högt ärade ordlö-

rande får förlåta att jag just i denna punkt är af olika mening med honom. Jag vill ej, att Staten i allmänhet skall direkt uppmuntra enskilda företag. Det är en ståndpunkt i samhällsutvecklingen, som vi lyckligtvis hafva begynnadt att komma ifrån och som jag hoppas så småningom alldeles skall upphöra. Af detta skäl kan jag ej godkänna förslaget. I öfrigt, om nu dessa folkbanker anses förtjena kredit, så finnes ju intet hinder för dem att få sådan på samma sätt som banken beviljar kreditiv åt bolag, men för lagstiftningen borde sådant blifva alltmer fremmande. Helst skulle jag önska att ur förslaget borttaga äfven jernkontoret, manufakturdiskonten och sparbanker, men detta lärer väl ej lyckas, och jag inskränker mig derföre till att fortfarande påyrka att ordet "folkbanker" må ur punkten utgå.

Herr Wijkander: Jag skall söka fatta mig så kort som möjligt, men efter de anmärkningar som blifvit gjorda mot denna punkt, anser jag det för min pligt att visa hvarom fråga egentligen är. En talare har yttrat, att först då begreppet folkbank är fullt klart och när dess *personlighet* blifvit närmare bestämd, borde man göra något för dessa inrättningar. Jag ber då att få referera en skrivelse från Chefen för Finans-departementet till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län. Den lyder sålunda:

"Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län!

Vid underdånig anmälan af en till Kongl. Maj:t ingifven skrift, deruti Boktryckaren Arvid Gumælius, Byggmästaren G. A. Engelbrechtsson, Kassören A. W. Lindberg m. fl. i egenskap af interimstyrelse för Örebro folkbank underdånigst anhållit om nådig stadfästelse å ett insändt förslag till reglemente för berörda bank;

har med anledning af hvad Kongl. Kungörelsen den 22 Mars 1861, angående vissa ändringar i gällande landshöfdingeinstruktion, stadgar, i fråga om pröfning och fastställelse af förslag till reglemente för sparbanker i städerna, Kongl. Maj:t täckts i nåder förordna att handlingarne i förevarande mål skulle öfverlemnas till Eder, med uppdrag att till granskning företaga det insända reglementsförslaget samt derå meddela den stadfästelse, som med lag och författningar kan finnas öfverensstämmande;

och får i sådant afseende jag alltså härmed till Eder öfverlemna omförmälda handlingar. Stockholm den 22 Mars 1867.

C. G. Lagercrantz."

När nu chefen för Finans-departementet, under återopande af det stadgande i landshöfdingeinstruktionen, hvilken berättigar Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen att pröfva och fastställa reglementen för sparbanker, bemyndigat Konungens Befallningshafvande i Örebro län att fastställa reglemente för Örebro folkbank, så hemställer jag till Eder, mine Herrar, om ej åtminstone denna folkbank kan anses presentabel och dess personlighet bestämd.

En annan talare har ansett, att Staten ej bör direkt uppmuntra *industriella* företag, men det är ju icke något "industriellt företag", som är i fråga, mine Herrar, utan en inrättning, hvilken Kongl. Maj:t förklarar vara med sparbank jemförlig. De äro ej heller, såsom samme talare förmenat, någon *ny* klass af kreditivtagare, utan frågan

är helt enkelt att låta ett par institutioner af sparbanksklassen återinträda i *samma* klass, der deras inträdesrätt redan en gång varit erkänd. Vidare har han sagt, att det är tillåtet för alla bolag att få kreditiv i banken. Nej, det är ej så, ty i gällande reglemente för Riksbanken, § 63, är undantag infördt för sådana bolag som drifva bankrörelse med eller utan rätt att utgifva egna banksedlar. Det är just detta nya stadgande, som utestängde Örebro folkbank från den rätt den förut, såsom sparbank, egde att erhålla kreditiv i Riksbanken, och det är återfående af denna rätt som man nu påyrkat.

Jag yrkar fortfarande bifall till punkten.

Herr Wallenberg: Jag instämmer verkligen gerna i ropet på proposition, enär jag anser att redan för mycken tid blifvit spilld på denna punkt. Jag gillar för min del Grefve Oscar Mörners åsigt, men anser ej lämpligt att utstryka folkbankerna här, då i 30:de punkten folkbankerna upptagas bland de inrättningar, som skola åtnjuta kreditivrätt utan kreditivavgift och mot lägre ränta.

Herr Heijkenskjöld: Jag har hört så många fördelaktiga omdömen om dessa folkbanker, att jag ej kan underlåta att omnämna detsamma. Deras nytta består dels deri, att små besparingar der tillgodogöras ännu bättre än i sparbankerna, och dels deri, att de lemna förlag på tillverkningar. När man känner, huru tryckt industrien för närvarande är, finner jag ej skäl att, då dessa banker ställa tillräcklig säkerhet, förvägra dem den ifrågasatta förmånen, och yrkar jag således bifall till Utskottets förslag i denna del.

Herr Ekman, J.: Jag tror det för min del ej vara skäl, att sedan man fråntagit vissa samhällsklasser de förmåner de förr åtnjutit, då införa en ny kategori af berättigade. Jag förenar mig derföre med dem, som önska att ordet "folkbanker" må ur den ifrågavarande punkten utgå — och jag anser äfven orätt att sparbankerna få kreditiv mot 4 procent. De kreditiv, som af sparbankerna tagas i Riksbanken, användas nemligen ej till att fylla ett tillfälligt behof, utan begagnas af sparbankerna såsom stående lån och missbrukas således på Riksbankens bekostnad.

Jag har ej varit närvarande vid denna frågas behandling i Utskottet och må sålunda ej anses inkonseqvent, ehuru jag ej reserverat mig.

Herr Nordström: Här förekommer för andra gången tal om så kallade "folkbanker", för hvilka rätt till kassakreditiv föreslås, sedan förut räntan å sådant kreditiv blifvit föreslagen till 4 procent. Jag upprepar till en början hvad jag redan i fråga om 24:de punkten anmärkt, eller att, när man vill införa en ny gäst i huset, borde man ej glömma att ordentligen presentera honom. Ett slags försök dertill är här visserligen gjort; men huru beskaffadt? Pröfvom! "Sådana för fruktbargörande af smärre kapitalbesparingar samt lånerörelses bedrivande afsedda så kallade folkbanker", heter det, "hvilkas af vederbörande myndighet stadfästade stadgar icke äro grun-

dade hvarken på Kongl. Förordningen den 6 Oktober 1848 angående aktiebolag, eller på Kongl. Förordningen den 20 Maj 1864 angående enskilda banker med rätt att utgifva sedlar.“

Hvad innehåller nu denna sats, äfven då man lennar åsido, att ännu ej finnes bestämdt och allmänneligen afgjort, hvilken den omförmälda “vederbörande myndigheten“ skall vara? Så vidt jag kan förstå, kan af de anförda orden annan slutsats ej dragas, än att de “folkbanker“, som skulle kunna få åtnjuta kreditiv i Riksbanken, *hvarken* finge vara aktiebolag, *eller* bankbolag med solidarisk ansvarighet. Enligt den åberopade förordningen från år 1864 skola nemligen, såsom vi veta, alla sedelutgifvande bankbolag vara underkastade solidarisk ansvarighet. Men då nu dessa till kreditivrätt föreslagna “folkbanker“ ej finge vara hvarken bolag med begränsad, eller med solidarisk ansvarighet, hvad skulle de i sjelfva verket då vara? Tertium non datur; och att Utskottet ej heller velat anse folkbankerna lika med *sparbanker*, finner man ytterligare deraf, att *sparbanker* och *folkbanker* äro åtskiljda, och de förra omnämnda i momentet *a)*, de sednare i momentet *b)*. Hvardera utgöra således enligt Utskottets uppfattning specialiteter för sig, som ej med hvarandra få förblandas; men i denna *ekonomiska* uppfattning af saken synes mig Utskottet hafva lika litet rätt som i den *juridiska*. “Folkbanker“ är i sjelfva verket ett generiskt begrepp, som i sig kan innefatta mängahanda arter. De kunna efter aftal och öfverenskommelse till föremål för sin verksamhet lika väl upptaga endast *sparbanksoperationer*, som dermed, eller ock utan sådana, förena andra *penning- eller kreditrörelsearter*. En blick på reglementen och stadgar för de många, i främmande länder befintliga *folkbanker* af olika art och syftemål kan lätt öfvertyga en hvar härom.

Det är dock mindre den *ekonomiska*, än den *juridiska* sidan af frågan, eller, med andra ord, den säkerhet för sina förbindelsers fullgörande, hvilken *folkbankerna* skola kunna erbjuda, som här är hufvudsak; och då nu visadt är, att efter Utskottets förslag de, för att få åtnjuta kreditiv, hvarken finge vara aktie- eller solidariska bolag, samt deraf följer att de icke kunde konstituera något slags juridiskt ansvarig personlighet, torde det vara uppenbart, att förslaget redan af dessa skäl icke kan bifallas. Ville någon invända, att Utskottet med sin hänvisning på 1864 års förordning om sedelutgifvande banker endast velat uttrycka, att *folkbanker*, som ville begagna kreditiv i Riksbanken, icke finge utgifva banksedlar, så strider åter en sådan förklaring mot hvad i början af momentet *b)* förekommer och der det endast är fråga om fruktbargörande af smärre besparingar och lånerörelses bedrivande; och anser jag, under öfvervägande af allt detta, mig hafva gifvit tillräckliga skäl för mitt yrkande, att äfven i denna punkt, samt alltså äfven i de följande, allt hvad om *folkbanker* och kreditiv för dem i Riksbanken föreslås måtte ogillas och utgå.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels bifall till densamma med uteslu-

tande af orden "*och så kallade folkbanker*"; framställdes propositioner å dessa yrkanden samt besvarades med blandade ja och nej; hvar efter och sedan proposition på bifall till punkten förnyats samt med ja och nej i blandning besvarats. Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 24:de punkten i Banko-Utskottets Memorial N:o 8, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles denna punkt med uteslutande af orden *och så kallade folkbanker*.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 28;
Nej — 38.

25:te punkten.

Grefve Mörner, Axel: I denna punkt förekommer ett ord, som jag ej kan finna lämpligt på detta ställe, nemligen ordet *sednast*, då lånet naturligtvis aldrig behöfver betalas *före* förfallodagen. Jag yrkar derföre punktens antagande med uteslutande af ordet *sednast*.

Herr Wijkander: Om ordet *sednast* uteslötes, skulle möjligen kunna ifrågasättas, huruvida lån få betalas äfven *före* förfallodagen? Frågan synes vara bra likgiltig. Här är ju icke fråga om tiden för liqviden, utan endast om den tid, hvarifrån öfverskottsränta bör beräknas. Mig synes att Kammaren tryggt kan låta det omtvistade ordet kvarstå.

Grefve Mörner: Om man borttager ordet *sednast*, så kan jag ej se att sådant hindrar bestämmelsen att öfverräntan skall beräknas från förfallodagen; men vill man antyda, att denna beräkning skulle kunna börja äfven *före* förfallodagen, då medger jag att ordet ej bör borttagas. Detta vore väl dock alltför stränga och obefogade pretentioner, och jag vidhåller derföre mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels densammias godkännande med uteslutande af ordet *sednast*; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och. då dervid svarades många ja jemte några nej. förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

26:te punkten.

Friherre Skogman: Jag tager mig friheten hemställa att ur denna punkt må utgå orden *under år 1871*. Det skulle nemligen kunna hända, att det för Kommerce-kollegium finnes lämpligt att ej utsätta tiden så, att den sammanfölle med kalenderåret, utan att kollegium ville välja en annan tidpunkt under årets lopp.

I anledning häraf yttrade Herr Grefven och Talmannen, att sedan Kammaren bifallit den 13:de punkten, hvari tillstyrkes, att kreditivet till manufaktur-diskonten skulle *för år 1871* bestämmas till 1,500,000 R:dr, kunde någon förändring af detta beslut ej ega rum, hvarföre proposition på bifall till Friherre Skogmans yrkande ej kunde af Herr Grefven och Talmannen framställas.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

27:de punkten.

Friherre Skogman: Det stadgande, som i denna punkt betecknas med 1:o, synes stå i någon strid med hvad längre fram föreskrifves, nemligen att för kreditiv skulle ställas sådan säkerhet, som af "vederbörande styrelse godkännes". Det har alltid varit diskont-kontoret och länestyrelsen, som haft denna pröfning om hand, och jag kan icke se hvad saken skulle vinna derpå, att denna skyldighet öfverflyttades på bankofullmäktige.

Jag hemställer sålunda, att detta moment 1:o) må ur punkten utgå.

Herr Wijkander: Jag anhåller att den siste talaren ville påpeka hvilket stadgande längre fram i betänkandet det är, som skulle stå i strid med detta. Den säkerhet, som Riksgälds-kontoret och manufaktur-diskonten skola ställa för sina kreditiv, är bestämd på förhand och i 30:de punkten förekommer ej, så vidt jag kan finna någon sådan stridighet, som talaren antydt.

Friherre Skogman: Hvad Riksgälds-kontoret angår, så ställes för dess kreditiv ej annan säkerhet än kontorets förbindelse, och hvad beträffar manufaktur-diskonten, så är en gång för alla i 26:te punkten förklaradt, att "Riksbanken eger säkerhet för kreditivet i manufaktur-diskontens alla fordringar samt egna behållna tillgångar".

Herr Wallenberg: Lika med den förre ärade talaren tror äfven jag att orden "som af bankofullmäktige godkännes" kan ur punkten utgå, emedan i 30:de punkten finnas tillräckliga bestämmelser i detta hänseende. Bankofullmäktige hafva dessutom alltid sig öppet att tillse att de former iakttagas, som öfverensstämma med banko-reglementet. Jag instämmer således med Friherre Skogman.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Gref-

ven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels af Friherre Skogman, att densamma skulle bifallas med uteslutande af följande mening: "att jernkontorets fullmäktige å kontorets vägnar för kreditivet till Riksbanken afgifva förbindelse, som af bankofullmäktige godkännes"; och dels slutligen af Herr Wallenberg, att punkten måtte bifallas med uteslutande af orden: "som af bankofullmäktige godkännes"; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten oförändrad och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

28:de och 29:de punkterna.

Biföllos.

30:de punkten.

mom. 1.

Herr Wallenberg: Jag hemställer att, till följd af Kammarens förut fattade beslut, mom. b) må ur denna punkt utgå.

Herr Ekman: Jag hemställer att Kammaren ville återremittera detta moment för att, med hänsyn till Kammarens beslut angående folkbanker, få utarbetad en dermed öfverensstämmande redaktion.

Grefve Mörner, Axel: Då en talare yrkat återremiss af detta moment af betänkandet — i hvilket yrkande jag instämmer — ber jag få fästa Utskottets uppmärksamhet vid ordet "*i sender*", hvilket jag tror kunde bättre uttryckas i ett reglemente, eller uteslutas.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till momentet med uteslutande af litt. b och dels att momentet skulle återförvisas; framställde Herr Grefven och Talmañnen först proposition på bifall till momentet med uteslutande af litt. b, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på återremiss af momentet, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklararades ja nu hafva varit öfvervägande.

mom. 2.

Herr Ekman: Jag hemställer att jemväl denna punkt, deri äfven förekommer ordet "folkbank" må till Utskottet återremitteras.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet återförvisades.

mom. 3.

Grefve Mörner, Oscar: Jag ämnar ej yrka någon ändring

utan vill endast till protokollet anmärka det, efter min tanke, olämpliga i momentets stadgande i sista delen. Beskaffenheten och omfånget af kreditivsökandens rörelse synes mig vara en sak som ej angår vare sig Riksbanken eller någon annan bank, utan borde väl kreditivens belopp få bero på den säkerhet sökanden har att erbjuda samt de tillgångar hvaröfver kreditivgifvaren har att förfoga. Jag vill dock, som sagdt, ej yrka ändring, utan endast anmärka detta till protokollet.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet bifölles.

mom. 4.

Herr Ekman: Af förut uppgifven anledning anhåller jag äfven om återremiss af detta moment.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag vet sannerligen ej hvartill dessa återremisser tjena. För min del hemställer jag om bifall till nu föredragna punkt, endast med uteslutande af orden: "samt åt folkbank".

Herr Nordström: Jag anhåller om återremiss af detta moment, alldeles på samma grund som de andra, nemligen för att vinna förändring i redaktionen.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till momentet med uteslutande af orden: "*samt åt folkbank*", och dels att momentet skulle återförvisas; framställdes först proposition på bifall till momentet med uteslutande af orden "*samt åt folkbank*:" hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på återremiss af momentet, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

mom. 5—9.

Biföllos.

31:sta och 32:dra punkterna.

Biföllos.

33:dje punkten

Herr Wallenberg: Emot den nya princip, som Banko-Utskottet här velat införa, att hvarje räkningshafvare skall kunna af bankofullmäktige behandlas olika, får jag för min del anmäla missnöje. Det är ej rätt, att personer behandlas olika af en statsinstitution, då de insätta penningar hos densamma, och det kan vara lika godt hvem som lemnar dem. Enligt min tanke hade det varit mera skäl att föreslå

variationer med afseende å de olika säkerheter, som kunna erbjudas. Jag kan ej inse hvartill den föreslagna förändringen skall tjena, när fullmäktige kunnat bestämma huru stort belopp som får insättas, och säga: "Ni fån ej hafva mera på er räkning". Jag anser rent ut sagt förändringen vara ovärdig och kunna föranleda dertill, att den gröfsta mannarn kan blifva begången, och yrkar jag dertfore, att 65 § mom. e i bankoreglementet måtte bibehållas oförändrad, så lydande: "å insatta medel beräknas, från och med första helgfria dag efter insättningen, å högsta fulla hundra-tal af behållningen den ränta, fullmäktige ega att bestämma och hvilken för öfrigt kan vara olika för de särskilda diskont- och lånekontoren. På fullmäktige ankommer likaledes att, inom ett maximum af 400,000 R:dr, bestämma å huru stort på en gång inestående belopp ränta må hvarje särskild räkningshafvare godtgöras. Om räntefotens förändring skall allmänheten genom kungörelse i tidningarne underrättas".

Herr Wijkander: Den siste talaren har påstått att Utskottet infört en ny princip och föreslagit olika vilkor för olika insättare af penningar i banken. Förhållandet är dock ej så. Då kanske icke alla af eder, mine Herrar, hafva bankoreglementet här till hands, anhåller jag först att få redogöra för ifrågavarande § 65, sådan den för närvarande är affattad. Enligt densamma ega bankofullmäktige att bestämma giro-räntan, hvilken *kan* vara olika vid de olika kontoren, äfvensom att bestämma, inom ett maximum af 400,000 R:dr, det belopp, som för hvarje insättare får vara räntebärande, men fullmäktige ega *icke* bestämma, äfven *om* behöfvet sådant kräver, *olika* ränta för olika insättare. d. v. s. för *större* och *mindre* insättningar. Det är den sistberörda rättighet, hvilken de enskilda penninge-institutionernas styrelser ega, som bankofullmäktige begärt och till hvars medgifvande Banko-Utskottet icke ansett sig kunna annat än lemna sin tillstyrkan. Huruvida denna rättighet, derest den af Riksdagen nu lemnas åt fullmäktige, bör och behöfver af dem begagnas, är deras åliggande att pröfva och afgöra, efter sig företeende omständigheter. Utskottet har endast på fullmäktiges begäran om handlingsfrihet, om likställighet i berörda hänseende med de *enskilda* penninge-institutionerna, tillstyrkt bifall och det är om detta bifall, som jag nu anhåller.

Herr de Maré: Jag är helt och hållet förekommen af den siste talaren, och anhåller endast att få med honom instämma.

Herr Ekman, J. J.: Då det ändamål, som bankofullmäktige med den föreslagna förändringen hafva åsyftat ernå, lika bra kan vinnas genom den nuvarande paragrafen, anhåller jag att, med afslag å Utskottets förslag, § 65 måtte bibehållas vid dess nuvarande lydelse i mom. e.

Friherre Skogman: Man har ofta hört förebräelser göras Riksbankens styrelse dertför att den icke behandlar ärendena på ett fullt affärsmessigt sätt, och det är dertfore öfverraskande att, då man försökt att för sådant ändamål åstadkomma en förändring, man nu skall

möta så starkt motstånd. Om, såsom en talare sagt, förändringen skulle föranleda dertill, att den största mannamån skulle kunna utöfvas, synes mig detta icke vara värre än den mannamån som nu kan utöfvas vid bestämmandet af belopp, som på olika räkningar få innestå mot ränta.

Om man närmare ser på saken, är den i sjelfva verket helt enkel. Det är alltid fördelaktigt för en bank att hafva en mängd smärre räkningar med olika personer å mindre belopp, hvilka vid liqvider förändras ganska betydligt, utan att derföre någon väsentlig förändring eger rum i afseende å bankens utestående medel. På sådana giro-räkningar kan man gifva någorlunda ränta, emedan man kan använda ett någorlunda stort belopp. I Riksbanken åter finnas ganska få sådana räkningar till följd af den låga ränta, som der betalas, derföre att enskilda penninge-inrättningar insätta större summor, och behållningarne genom den starka omvexlingen i beloppen kan ej i större mån användas till utlåning. Det är detta förhållande, fullmäktige ansett sig böra rätta i bankens intresse, och för min del antar jag, att räntans storlek ingalunda kommer att bestämmas deraf, om beloppet insättes af Herr A, B eller C, utan af huru stort belopp, som på en gång insättes. Skulle bankofullmäktige för öfrigt göra sig skyldiga till någon mannamån, så finnas ju Riksdagens revisorer, Stats-Utskottet, och i sista hand Riksdagens Kamrar, som kunna stäffa detta. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Man har åberopat enskilda bankerna. Jag känner icke någon enskild bank, som gifver så och så mycket ränta åt A, så och så mycket åt B, och så och så mycket åt C; det enda undantaget härifrån är, att en och annan enskild bank åt milda stiftelser gifvit högre ränta än åt andra. För min del kan jag icke finna hvarken att den siste ärade talaren framlagt eller att det i öfrigt finnes ringaste skäl till den föreslagna förändringen, hvilken jag anser alldeles orimlig. En sådan princip som den, att en statsbank skall ega rätt att behandla hvar och en efter tycke och smak, vill jag icke hafva införd, utan håller på den principen, att statsbanken skall hafva sina vilkor lika för alla. Jag vill icke bestrida fullmäktige rätt att sätta ned räntan för enskilde, men detta kan ju göras utan att man går sistnämnda viktiga princip för nära. Jag tror att principen är för mer än saken, och att den klagan, som blifvit förd öfver enskilda bankerna, är mera en gärd åt en viss opinion än en gärd af aktning åt sanningen. En ganska väsentlig fördel kan vinnas af medel, som i en bank insätts, om man lyckas att under tiden använda dessa medel. Kan sådant icke lyckas för Riksbanken, så är detta ett bevis på att det finnes öfverflöd på pennningar, och då går det ju an att sätta ned räntan; men jag utber mig att någon olika behandling icke måtte ifrågakomma.

Friherre Stjernblad: Jag är hufvudsakligen förekommen af den siste ärade talaren. Jag kan ej fatta huru det skall gå till att beräkna olika ränta för olika insättare. I alla andra banker går det så till, att man annonserar om den ränta banken betalar, men med

den förändring, som nu blifvit föreslagen, skulle ju sådant för Riksbanken blifva en omöjlighet.

En af Riksbankens fullmäktige har yttrat att det skulle vara fördelaktigt att få många små insättare, men enligt min tanke kan detta äfven erhållas utan att någon förändring i nu gällande paragraf sker, emedan denna paragraf medgifver Fullmäktige rättighet, att bestämma det belopp, som af hvarje räkningshafvare får insättas. Jag skulle således kunna inskränka mig till att yrka det paragrafen bibehålles oförändrad, men då det af Banko-Utskottet framställda förslag synes mig i ett och annat fall vara bättre redigeradt, föreslår jag att § 65 punkten e måtte få den lydelse som Banko-Utskottet föreslagit, likväl med den förändring att orden "icke allenast den ränta utan äfven" måtte utgå samt att i stället för ordet "sådan" insattes ordet "ränta" så att punkten kommer att lyda på följande sätt: "å insatta medel beräknas ränta från och med första helgfria dag efter insättningen å högsta fulla 100-tal af behållningen. Fullmäktige ega att inom ett maximum af 400,000 Riksdaler bestämma det belopp, hvarå ränta på hvarje räkning godtgöres och hvilken ränta för öfrigt kan vara olika för de särskilda diskont- och lånekontoren."

Herr Nordström: Hvad den siste ärade talaren sagt är fullkomligt öfverensstämmande med hvad mom. e i 65 § innehåller, men man bör jemväl påminna sig, att i slutet af densamma står: "Om räntefotens förändring skall allmänheten genom kungörelse i tidningarne underrättas." Om nu fullmäktige bestämma räntan olika, kan följaktligen ej detta stadgande iakttagas, och utgör detsamma förty ett ytterligare skäl att antaga den redaktion som 65 § redan har. Jag anhåller således om bifall till Herr Ekmans förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels af Friherre Stjernblad, att punkten skulle antagas med följande förändrade lydelse: "å insatta medel beräknas ränta från och med första helgfria dag efter insättningen å högsta fulla 100-tal af behållningen. Fullmäktige ega att bestämma, inom ett maximum af 400,000 Riksdaler, det belopp, hvarå ränta på hvarje räkning godtgöres, och hvilken ränta kan vara olika för de särskilda diskont- och lånekontoren"; samt dels slutligen af Herr Wallenberg, att punkten skulle afslås och det motsvarande stadgandet i nu gällande reglemente bibehållas oförändradt.

Härefter framställdes propositioner å alla de ofvanomnämnda yrkandena samt besvarades med ja och nej i blandning; hvarefter och sedan proposition på bifall till punkten förnyats samt med blandade ja och nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flera ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, att Kammarerna egde att bestämma, hvilketdera af

de andra yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den blifvande voteringen, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att bifall till punkten med den af Friherre Stjernblad föreslagna förändrade lydelse skulle uti kontrapositionen intagas, och, då dervid svarades blandade ja och nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Nordström begärde votering om kontrapositionens innehåll, till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att, vid blifvande votering om bifall till 33:dje punkten i Banko-Utskottets Memorial N:o 8, kontrapositionen skall innehålla bifall till punkten med den af Friherre Stjernblad föreslagna förändrade lydelse, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren såsom kontraposition vid voteringen afslag å den ifrågavarande punkten samt bibehållande af det motsvarande stadgandet i nu gällande bankoreglemente oförändradt.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 29;

Nej — 37.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

Den, som bifaller 33:dje punkten i Banko-Utskottets Memorial N:o 8, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren den ifrågavarande punkten och beslutar, att det motsvarande stadgandet i nu gällande bankoreglemente skall oförändradt bibehållas.

Vid denna omröstnings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 34;

Nej — 32.

34:de punkten.

Herr Wallenberg: Då räntan kan bestämmas af fullmäktige, vet jag ej hvarföre insättningens belopp behöfver bestämmas; räntan

kan ju sättas till 3! procent, och om fullmäktige skulle anse, att alltför betydliga belopp under en vecka inflyta, kan ju räntan ytterligare nedsättas; och jag hemställer om man då kan befara att för stora summor skola inflyta på depositräkningen. Att emottaga penningar på 4 månader kan väl icke vara farligt. Jag anhåller att de tillagda orden "äfvensom högsta insättningsbelopp" måtte ur paragrafen uteslutas.

Herr Wijkander: Jag skall icke fördjupa mig i sättet huru fullmäktige möjligen kunna reda sig utan den föreslagna redaktionsförändringen. Jag anhåller endast få utreda, hvarom frågan egentligen är. I nuvarande paragraf finnes nemligen intet som berättigar fullmäktige att vid deposition bestämma ett maximum, med uteslutande hänseende till bankens fördel. Men fullmäktige anse en sådan rätt oundgänglig såsom medel att skydda Riksbanken mot förluster. Äfven här är frågan, likasom vid nästföregående punkt, om likställighet och handlingsfrihet, derest omständigheterna sådant påkalla. Det nu föreslagna tillägget formulerar endast en sådan rätt. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Friherre Skogman: Tiden är långt framskriden, och Kammarren torde måhända derföre med icke synnerlig välvilja betrakta hvarje talare, som länge upptager densamma; men jag kan dock icke underlåta att i denna fråga yttra några ord, då frågan är af ej obetydande vikt för Riksbanken.

När stadgandet om den rörelse, hvarom nu ifrågavarande § handlar, först infördes i bankoreglementet, så lät det på följande sätt:

"Likaledes bemyndigas fullmäktige att låta vid diskontverken emottaga penningar af enskilda personer, att återbetalas antingen å bestäm'd dag efter insättningen, eller efter viss på förhand bestäm'd ömsesidig uppsägning etc. etc."

Det är alldeles tydligt, att det då icke ålåg banken att emottaga huru stora summor som helst, utan att det blott var medgifvet att emottaga medel i den form hvarom nu är fråga. Rättigheten utsträcktes snart till inrättningar och bolag såsom var billigt och jemväl nödvändigt, emedan dessa eljest hade utvägen att låta enskilda för deras räkning insätta beloppen. Slutligen ändrades §:n, utan att man kunde föreställa sig, att i den nya lydelsen skulle ligga någon förändrad betydelse; men såsom den nu är affattad, kan man ej neka, att den har en viss ovilkorlig lydelse. Följden har också blifvit den, att, då det har varit godt om penningar, hafva de stora penninge-inrättningarne i Riksbanken insatt belopp ända till 500,000 R:dr, några dagar derefter ytterligare en half million och så vidare, hvilka penningar genast blifvit uppsagda. Den, som vet hvad en bankrörelse vill säga, läser lätteligen inse, att det varit snart sagdt omöjligt att tillgodogöra sig dessa penningar vid utlåningen. Om man hade nedsatt räntan så mycket, att någon insättning icke kunnat ifrågakomma, så hade man kört bort andra depositarier, som velat insätta sina penningar icke för att bereda sig en tillfällig vinst, utan för att söka stadig placering. Jag hemställer om det kan vara rik-

tigt och billigt, att banken skall vara skyldig att sålunda på deposition emottaga penningar till obegränsadt belopp. Det är tydligt att de, som deraf hafva fördel, icke gerna se denna inskränkt, men fullmäktige hafva ställt sig på Riksbankens ståndpunkt, och velat att frågan åtminstone måtte komma till afgörande hos Riksdagen, på det att någon förebråelse för uraktlåtenhet att de ej iakttagit Riksbankens rätt och bästa icke måtte drabba fullmäktige.

Herr Wallenberg: Jag beklagar den bankstyrelse, som icke kan göra de penningar fruktbarande, hvilka insättas på 4 månaders deposition. Jag vill gifva Herrarne ett exempel. Kort efter Gefle brand, då en mängd assurancesbelopp skulle betalas, skickades betydliga summor hit till Stockholms enskilda bank, och det till så stora belopp, att de blefvo för banken betungande och vållade en nedsättning i depositionsräntan; men icke ansåg man sig derföre böra rygga tillbaka och neka att emottaga penningarne. Om Herrarne vilja gå till Riksbankens egna siffror, så skola Herrarne finna, att dess depositionsräkning under sista kvartalet ökats med 70,000 R:dr, och detta kan man väl icke kalla halsbrytande. Större depositioner verka på nedsättningen af diskonton, och detta borde väl ändå banken snarare eftersträfva, än att vilja drifva en inlåningsrörelse olika för olika personer.

Friherre Skogman: Det är visserligen fullkomligt sannt, att man i allmänhet kan tillgodogöra sig penningar som insättas på 4 månaders uppsägning, men dylika större insättningar förekomma vida oftare än då sådana händelser inträffa, som tilloppet af penningar till följd af branden i Gefle; och om den siste ärade talaren ej funnit stora fluktuationer i Riksbankens depositioner under sista året, så behöfver han blott gå tillbaka ett par tre år, för att finna att fluktuationen varit ganska betydlig. För mig är det klart, att, när en enskild bankinrättning insätter medel på deposition i Riksbanken, detta är ett tecken, att denna enskilda bank icke sjelf är i tillfälle att använda medlen.

Herr Wallenberg: Hvad hindrar då bankofullmäktige att nedsätta depositionsräntan? Hvarföre är räntan fri, om icke för att den efter omständigheterna och tillgången på penningar skall kunna höjas eller sänkas? Det synes mig vara den aldra enklaste åtgärd.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag vill söka förlika de två sista ärade talarne, och ber derföre att få fästa Kammarens uppmärksamhet på det af Professor Agardh i hans reservation till Betänkandet framställda förslag, att nemligen mom. c i § 66 af nuvarande bankoreglemente måtte bibehållas oförändradt, men att ett nytt moment måtte tilläggas af innehåll, att på fullmäktige skulle ankomma att bestämma, å huru stort på en gång innestående belopp ränta må hvarje särskild räkningsinnehafvare godtgöras. Om detta förslag antages, kan hvar och en få sätta in huru stort belopp som helst

helst, men han får icke ränta mera än på måttligt, och på så sätt böra de å ömse sidor blifva belättna.

Herr Ekman: Jag kan ej tro, att Herr Agardhs förslag i detta fall är lämpligt, och hemställer, om man kan antaga, att någon skulle vilja i en bank insätta penningar på deposition och låsa fast dem för fyra månader, utan att få ränta å desamma. Något sådant kunde möjligen inträffa å upp- och afskrifning, der man har penningarne ständigt tillgängliga, men icke kan det blifva fallet på depositions-räkning.

Herr Wallenberg: Herr Ekman har tillräckligt belyst den ärade reservantens förslag, så att det för mig ingalunda är behöfligt att något derom tillägga.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels af Grefve Mörner, att det i Herr Agardhs reservation framställda förslag skulle af Kammaren antagas; och dels slutligen af Herr Wallenberg, att punkten skulle afslås och det motsvarande stadgandet i nu gällande reglemente oförändradt bibehållas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Wallenberg begärde votering.

Sedan Herr Wallenbergs under öfverläggningen gjorda yrkande antagits såsom kontraposition, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som bifaller 34:de punkten af Banko-Utskottets Memorial N:o 8, röstar

ja;

Den det ej vill, röstar

nej;

Vinner nej, afslår Kammaren denna punkt och beslutar, att stadgandet i punkten e af 66:te §:en i nu gällande Bankoreglemente skall oförändradt bibehållas.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

ja — 56;
nej — 7.

35:te—42:dra punkterna.

Biföllos.

43:dje punkten.

Herr Gyllenram: Utskottet har här gjort ett tillägg som synes mig obilligt. Det har nemligen satt tjänstemännen vid lånekontoret i Wisby i olika förhållande än öfriga lånekontoren. I sina motiver för det föreslagna tillägget anför Utskottet, att tillägget tillkommit derföre, "att fullmäktige i Riksbanken fäst uppmärksamheten derpå att det i 137:de §:n af bankoreglementet lemnade medgifvande för lånekontorets styrelse att för tjänsteman vid kontoret, som af sjukdom eller annat laga förfall hindras att bestrida tjänsten, anvisa arvode till den, som i stället dertill förordnas", gällde för Wisby lånekontor endast med det förbehåll att vikariatsarfvodet kunde utgå inom summan af förvaltningsanslaget på det hela. En sådan föreskrift vet jag icke huru man kan finna af §:ens nuvarande lydelse. Det är här att märka att lånekontorets i Wisby fonder äro mycket små. Förvaltningskostnaderna utgå af förslaget till allmänna diskontofonden och drabbar således räntan på 150,000 R:dr. Det är till följe häraf, som denna lånefond lemnat så liten ränta till Riksbanken, då deremot anslaget till handels- och näringsfonden, som utgör 300,000 R:dr, lemnat öfver 6 procent ränta. Lönerna utgå nu sålunda nemligen, till hvar af ledamöterna arvode med 500 R:dr, eller tillhopa 1,500 R:dr, till banko-ombudet 1,000 R:dr, till kamreraren, 1,200 R:dr, deraf 200 R:dr utgöra missräkningspenningar, till bokhållaren 800 R:dr, till ombudsmannen 300 R:dr och till en vaktbetjent 200 R:dr, och sålunda tillsammans med 5,000 R:dr. När nu af de 1,000 R:dr, som återstå, afgå förvaltningskostnaderna, hvilka äro kontorshyra 400 R:dr, till blanketter tryckning m. m. 400 R:dr och till postporto m. m. 200 R:dr, återstår således icke något att, då sjukdomsfall inträffar för tjänsteman vid kontoret, aflöna hans vikarie med, utan måste tjänstemannen af egna medel ersätta vikarien. Det är naturligt att förvaltningskostnaderna skola visa sig större på ett mindre förslag, enär dessa kostnader ej kunna sättas alltför låga med behörigt aktgifvande på tjänstemännens förpligtelser; de äro nemligen skyldiga att tjänstgöra minst 2 timmar dagligen. För mig synes det alldeles obilligt att tjänstemännen vid lånekontoret i Wisby icke skola få åtnjuta samma förmåner som tjänstemännen vid öfriga lånekontoren och jag yrkar derföre att de till 137:de §:en tillagda orden: "dock under iakttagande, hvad angår lånekontoret i Wisby, att anslaget för detta kontors förvaltning på det hela icke öfverskrides", måtte utgå.

Friherre von Schwerin: Den föreslagna förändringen är gjord på framställning af bankofullmäktige, och som det skulle vara för vidlyftigt att här nu omorda hvad fullmäktiges protokoll derom innehålla, får jag inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen anses härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till punkten och dels af Herr Gyllenram, att punkten skulle antagas med uteslutande af den sista delen deraf, så lydande: "dock under iakttagande, hvad angår länekontoret i Wisby, att anslaget för detta kontors förvaltning på det hela icke öfverskrides;" framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Gyllenram begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 43:dje punkten i Banko-Utskottets Memorial N:o 8. röstar

ja;

Den det ej vill, röstar

nej;

Vinner nej, bifalles punkten med uteslutande af den sista delen deraf, börjande med orden: "dock under iakttagande etc."

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 36;
Nej — 20.

44:de punkten.

Grefve Mörner, Oscar: När man betraktar hvad som förut utgått till välgörande ändamål, finner man att allmänna fattigvården i Stockholm förut hvarje år varit i åtnjutande af ett bidrag från Riksbanken af 1,500 R:dr. Huru denna present tillkommit vet jag icke, men den har emellertid utgått under en längre tid och då man besinnar att Riksbanken drifver en stor rörelse och eger en betydlig fastighet i Stockholm, så synes det mig icke vara riktigt och Riksdagen värdigt att indraga detta belopp. Hushållning kan visserligen vara bra, men den kan ibland drifvas för långt och då bidraget är billigt yrkar jag att detsamma fortfarande måtte bibehållas.

Herr Wijkander: Då tiden är långt framskriden, inskränker jag mig till att uttala den tanke, som ligger till grund för Utskottets framställning. Utskottet har nemligen ansett att, derest landets största och rikaste kommun af en eller annan anledning anses böra erhålla bidrag till sin fattigvård af statsmedel, ett sådant bidrag icke bör beviljas på framställning af Banko-Utskottet. Fattigvårdsfrågor kunna grundlagsenligt aldrig blifva föremål för nämnda Utskotts behandling, derom har Utskottet varit enigt och derom hoppas jag af-

ven Kammararen skall blifva enig. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarades slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Grefve Mörner, att densamma skulle antagas med den förändring, att det uteslutna stadgandet: "till allmänna fattigvården i Stockholm 1,500 R:dr", deri åter infördes; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten oförändrad och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets Memorial och Utlåtanden:

N:o 59, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 10:de punkten af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 47, angående förslag till aflöningsstat och till stat å öfriga utgifter och omkostnader vid Tullverket för år 1871;

N:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om öfverlåtelse under full eganderätt åt Stockholms stads och läns kurhusinrättning af den till samma inrättning upplåtna egendom å Kungsholmen;

N:o 61, i fråga om skjutsningsbesvärets ordnande m. m.

N:o 62, i anledning af väckt motion angående frälse-rusttjenstens utgörande in natura m. m.;

N:o 63, i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande för rustnings- och roteringsskyldighetens skiljande från jordbruket;

N:o 64, i anledning af väckt motion angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de forna Danska provinserna utgående afgifter;

N:o 65, i anledning af återremiss å en § uti Utlåtandet N:o 33, angående riksdagens år 1869 församlade revisorers berättelse om statsverkets granskning;

N:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga remiss å Kongl. Kammarkollegii berättelse om Sala silfververks ränteersättningsfond för redogörelseåret 1868; samt

Andra Kammarens protokollsutdrag:

N:o 207, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 27, i anledning af väckta motioner

om åtgärder för embetsförvaltningens reorganisation, till vinnande af förenkling och besparingar;

N:o 208, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 28, i anledning af Herr A. Rundbäcks motion om förändrad plan för undervisningens meddelande vid rikets elementarläroverk.

Herr vice Talmannen: Jag får vördsammast hemställa att Kam-maren måtte besluta att de i dagens plenum första gången bordlagda Betänkanden måtte, till befrämjande af ärendenas skyndsammare gång, sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum, äfven-som att Konstitutions-Utskottets Betänkande N:o 9 måtte sättas främst på föredragningslistan till det plenum, som infaller nästkommande Lördag.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. 1 på natten.

In fidem

O. Brakel.

Onsdagen den 27 April 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 25 och protokollet för den 16 dennes.

Upplästes ett af Herr Rettig inlemnadt memorial af följande lydelse: